

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

ČNB a její dohled nad poskytováním úvěrů v ČR

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra správního práva

Diplomová práce

ČNB a její dohled nad poskytováním úvěrů v ČR

Zpracoval: Martin Král

Vedoucí práce: JUDr. et Mgr. Silvie Anderlová

Místo a rok zpracování: Plzeň, 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem při jejím vypracování čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, únor 2013

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. et Mgr. Silvii Anderlové, vedoucí mé diplomové práce, za cenné rady, odborné vedení a konzultace pro vypracování této práce.

Obsah

Úvod.....	10
1 Pojmosloví.....	12
1.1 Výkon dohledu.....	12
1.2 Centrální registr úvěrů	13
1.3 Česká národní banka.....	13
1.4 BRKI.....	13
1.5 NRKI.....	14
1.6 Rozhodčí doložka v úvěrové smlouvě.....	14
1.7 RPSN	14
2 Historický exkurz úvěrování v České republice.....	16
2.1 Vznik půjček.....	16
2.2 Úvěry v číselných hodnotách.....	19
3 Současný legislativní rámec	21
3.1 Úvěr	26
3.1.1 Členění úvěrů	28
3.1.2 Poskytování úvěrů	32
3.1.3 Zajištění úvěru	32
3.1.4 RPSN	32
3.1.4.1 Jak se RPSN vypočítává	33
3.1.5 Úrok.....	34
3.1.5.1 Z historie o vzniku úroku.....	34
3.1.5.2 Úroková míra	34
3.1.5.3 Výpočet úroku	35
3.1.5.4 Úrok z prodlení	36
3.1.6 Anatocismus	36
3.1.7 Pojištění schopnosti splácet.....	36
3.1.8 Splátkový kalendář	37
3.2 Půjčka	37
3.3 Registry.....	38
3.3.1 Centrální registr úvěrů.....	39
3.3.2 SOLUS	40
3.3.3 Czech Banking Credit Bureau	40
3.4 Oddlužení, neboli osobní bankrot.....	40
3.4.1 V číselném vyjádření.....	42
3.4.1.1 Firemní bankroty v roce 2012.....	42
3.4.1.2 Osobní bankroty v roce 2012.....	42

4	Bankovní dohled a odpovědnost ČNB nad poskytováním úvěrů.....	44
4.1	Bankovní regulace a dohled České národní banky.....	44
4.1.1	Česká národní banka	47
4.1.2	Odpovědnost České národní banky za poskytování úvěrů.....	50
4.1.3	Dohled a regulace	51
4.1.3.1	Americká hypoteční krize.....	52
4.1.3.2	Změna hypoteční krize na světovou finanční krizi.....	56
4.1.3.3	Česká republika	57
5	Srovnání s nebankovními půjčkami	59
5.1	Hypoteční úvěr.....	59
5.1.1	Poplatky za vedení úvěrového účtu.....	60
5.2	Stavební spoření a úvěry ze stavebního spoření	62
5.2.1	Vznik úvěrů ze stavebního spoření	62
5.2.2	Výše a výpočet státní podpory:	63
5.2.3	Úvěr ze stavebního spoření	64
5.2.4	Meziúvěr (překlenovací úvěr)	64
5.3	Spotřebitelský úvěr	65
5.3.1	Scoring.....	66
5.3.2	Smlouva o spotřebitelském úvěru	67
5.3.3	Novela zákona platná od ledna 2013.....	67
5.4	Nebankovní půjčky	68
5.4.1	Predátorské úvěrování	69
5.4.1.1	Historie	69
5.4.2	Subprime market	70
5.4.3	Lichva.....	71
	Závěr.....	73
	Resumé	75
	LITERATURA.....	77
	SEZNAM GRAFŮ	83
	SEZNAM TABULEK.....	83
	Seznam příloh.....	84

ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem si vybral ČNB a její dohled nad poskytováním úvěrů v České republice.

Téma jsem si zvolil kvůli mé vizi budoucího uplatnění jako bankovního, případně pojišťovacího právního zástupce spotřebitelů. Vzhledem k tomu, že úvěry spotřebitelů se stávají čím dál větší zátěží ekonomického rozmachu a čím dál více lidí, byť záměrně, spěje k vyhlášení osobního bankrotu, zajímá mě, proč k tomuto stále více populárnímu způsobu řešení finanční situace dochází, co lidi vede k takovému kroku a jaký je pohled a možnosti řešení z pozice České národní banky. V oboru finančním neustále dochází ke změnám, právním úpravám a dle mého úsudku, lidé nemají možnost se bezvadně orientovat v nabídkách služeb, reklam, osloveních, a proto dochází v jednotlivých domácnostech k nemalým ztrátám a zadlužování se.

Cílem této diplomové práce je objasnit problematiku úvěrování z pohledu dnešní nelehké ekonomické situace, přiblížit současné právní zakotvení jednotlivých úvěrů, porovnat nejčastější typy poskytovaných půjček s nebankovním segmentem, zdůvodnit úlohu České národní banky a v neposlední řadě dopad vnějších makroekonomických vlivů na úvěrový trh.

V úvodu své práce se budu zajímat o nejpoužívanější terminologii v problematice úvěrování, vysvětlení nejčastějších pojmů, se kterými si lidé často nevědí příliš rady, odhalím skryté názvy i zkratky slov, které se v úvěrech objevují.

Poté se budu zabývat historií půjček a úvěrů, kdy a jak vznikaly a co vedlo k postupnému začleňování do právního rámce.

Stěžejními body této práce bude samotné rozdělení bankovních i jiných půjček, odhalení řešení a možnosti hledání mezi velkou škálou institucí. Nástroje a možnosti úvěrování a jejich problematika.

Dále mě bude zajímat, proč jsme od roku 1989 zažili nemálo bankrotů bankovních i nebankovních institucí a krachů na světových trzích. Silné banky většinou slibují svým klientům bezpečné uložení svých vkladů a nemalé úročení. Jeden z příkladů je Union banka, která se na venek zdála jako velmi silná a stabilní instituce, avšak opak byl pravdou. Proč máme v naší zemi silné nástroje pro několikanásobnou kontrolu, důmyslné mechanismy, které mohou pádům

bank, ale i vyhlásování osobních bankrotů občanů včas předejít, když se ve výsledku nikterak neprojeví. Česká národní banka dle zákona o ČNB vykonává dohled nad osobami působícími na finančním trhu, stará se a pečuje o bezpečné fungování finančního trhu, provádí jednotlivé analýzy fungování trhu, pečuje o rozvoj a bezpečnost finančního trhu a přispívá ke stabilitě finančního trhu. Avšak vzhledem k rozsahu mé práce a k velmi rozsáhlé činnosti České národní banky se v této práci nebudu zabývat všemi funkcemi ČNB, ale zaměřím se na její dohled nad poskytováním úvěrů.

1 POJMOSLOVÍ

Na začátku této práce bych rád zmínil nejčastěji používané pojmy, které se tématu diplomové práce týkají. Také bych rád uvedl pojmy, se kterými jsou běžní spotřebitelé každodenně v kontaktu a které jim nemusí být zcela zřejmé. Cílem první kapitoly je tedy ozřejmit některé ze základních pojmů týkajících se České národní banky a jejího dohledu nad poskytováním úvěrů v České republice.

Další výčet konkrétních pojmů a zkratk uvádím v příloze 1.

1.1 Výkon dohledu

Výkon dohledu nad finančním trhem představuje souhrn činností týkajících se různých schvalovacích řízení, plnění informační povinnosti, dohledu na místě i na dálku nebo např. mezinárodní spolupráce. Tento dohled v České republice provádí Česká národní banka dle zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Individuální povinnosti a pravomoci dohledu jsou upraveny konkrétními sektorovými zákony. Dle tématu se budu zabývat „pouze“ dohledem nad úvěrovým rámcem.

Mezi tyto úvěrové instituce patří zejména banky, dále spořitelny a úvěrová družstva. Tyto družstevní záložny se od bank odlišují zejména právní formou, vyšší kapitálou i okruhem klientů, pro které družstevní záložna vykonává činnost.

Důvěra a stabilita v bankovní sektor je pro fungování celé ekonomiky klíčová. Tato základní podmínka je stavebním kamenem pro správnou tvorbu konkurenčního a zdravého prostředí pro poskytování úvěrů. Oblast úvěrových institucí je omezoována velkým množstvím pravidel, právních předpisů a vyhlášek České národní banky. A právě tento dohled se nazývá dohledem nad úvěrovými institucemi. Dohled nad těmito institucemi je potřebnou součástí péče o stabilitu celého systému. Je jím tedy myšlena podpora rozvoje trhu, konkurenceschopnost úvěrových institucí, předcházení krizím a posilování důvěry veřejnosti ve finanční systém. Negativním vymezením dohledu však také může být nenahrazovat činnosti soudů při rozhodování sporů ani nenahrazovat funkci orgánů činných v trestním řízení. Také platí vnitřní odpovědnost orgánů úvěrových institucí za efektivnost a funkčnost jejich vlastního kontrolního aparátu.

Dohled nad úvěry je prováděn následnou kontrolou zaměřenou na dodržování stanovených regulí. Celý smysl tohoto dohledu tkví v tom, aby

v budoucnosti nedocházelo k výskytu protiprávního jednání.¹ Dále se samotným dohledem zabývám v kapitole čtvrté.

1.2 Centrální registr úvěrů

Tento informační systém shromažďuje informace o úvěrových závazcích jak fyzických osob podnikatelů, tak právnických osob, kterým dále poskytuje výměnu informací navzájem. Tento registr však neobsahuje spotřebitelské úvěry, hypoteční úvěry ani údaje o běžných, spořicích nebo termínovaných účtech fyzických osob. Více viz kapitola 3.3. Centrální registr úvěrů.

1.3 Česká národní banka

Česká národní banka je centrální bankou České republiky a zároveň orgánem vykonávajícím dohled nad celým finančním trhem. Její postavení v českém právním řádu upravuje Ústava České republiky a svou činnost vykonává v souladu se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Jejím sídlem je Praha a Jsou jí svěřena práva a povinnosti správního úřadu v rozsahu stanoveném zákonem. Jejím cílem je zejména péče o cenovou stabilitu. Nejpozději do 30. června následujícího roku je Česká národní banka povinna předložit Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem. Před jejím předložením musí její obsah projednat Výbor pro finanční trh.² Podrobněji se budu zabývat Českou národní bankou ve čtvrté kapitole.

1.4 BRKI

Je bankovním registrem klientských informací, který shromažďuje informace o bonitě, důvěryhodnosti a platební morálce klientů. Vznikl v roce 2002 a patří do podsystému Centrálního registru dlužníků. BRKI provozuje v České republice společnost CBCB (Czech Banking Credit Bureau). V rámci tohoto registru jsou zpracovávány informace jako osobní údaje klienta, zda došlo k uzavření smluvního vztahu, o finančních závazcích klientů a o formě zajištění. Podrobněji se tímto registrem zabývám v kapitole 3.3.

¹ Česká národní banka [online] Dohled nad finančním trhem, 2013, [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/vykon_dohledu/index.html

² Česká národní banka [online] Dohled nad finančním trhem, 2013, [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

1.5 NRKI

Je nebankovní registr klientských informací o bonitě, důvěryhodnosti a platební morálce fyzických i právnických osob shromažďovaných a sdílených členy sdružení Leasing and Loan Credit Bureau (LLCB). Zahrnuje i „pozitivní“ informace. Slouží však i k ochraně před podvody a nesolventnosti klientů. Je využíván při posuzování žádostí klientů LLCB o finanční služby. Registr je subjektem, prostřednictvím kterého si věřitelé společnosti vzájemně vyměňují údaje o svých klientech tak, aby předcházely možným podvodům a nekalým praktikám ze stran klientů, a také aby se chránily před rizikem jejich nesolventnosti.

1.6 Rozhodčí doložka v úvěrové smlouvě

Zřejmě málo lidí ví při požívání si rychlého úvěru, že tuto doložku podepisují. Je to právě tato část smlouvy, která docílí rychlého uspokojení věřitele. Je proto nezbytné být opatrní při sjednávání úvěru s rozhodčí doložkou. Jedná se o písemnou dohodu stran smlouvy o spotřebitelském úvěru o tom, že o majetkových sporech, které by mezi nimi vznikly při planění této smlouvy, rozhodne místo řádného soudu jeden nebo více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud. Touto doložkou se při řešení sporů vzniklé z porušení smlouvy. Spory jsou vyňaty z působnosti soudů a rozhodují tedy rozhodčí soudy. Jinými slovy, má-li instituce ve smlouvě o půjčce sjednanou rozhodčí doložku, jedná se při řešení sporu o tzv. „malou domů.“ Protože ne vždy bude rozhodovat Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky ani Agrární komoře České republiky. I když by rozhodci měli rozhodovat spravedlivě a nezaujatě, v praxi to ne vždy takto nebývá.

1.7 RPSN

RPSN (roční procentní sazba nákladů) je číslo, hodnota, která klientovi podá opravdové náklady spojené s úvěrem. Definici tohoto pojmu nalezneme v §10 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru. RPSN udává procentuální podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel zaplatit za období

jednoho roku v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru.³ Blíže viz kapitola 3.1 Úvěr.

³ Zákon č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru a změně některých zákonů

2 HISTORICKÝ EXKURZ ÚVĚROVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE

2.1 Vznik půjček

Bankovníctví má dlouhou historii první známky poskytování půjček novodobého charakteru se objevují v Itálii v druhé polovině 13. století. Již v té době se prováděly různé operace s výměnou peněz, jako je například vznik směnek. Bankovní klienti si mohli peníze uložit u svého bankéře a ti poté nabízeli uložené peníze svým klientům za úrok. První půjčovatelé peněz se nazývali lombardi.

Na území Česka se byly první banky zakládány již počátkem 19. století. Největší rozmach však bankovníctví zaznamenalo až počátkem 20. století, kdy opadla nedůvěra lidí po velké recesi a krachu burzy z roku 1873.⁴

Pojmy úvěr nebo lichva známe již od starověku. Avšak úvěr zpočátku neměl za úkol obohatit věřitele, jak je tomu dnes. Dokonce ani nebyl sám obchodní taktikou. Jeho účel byl pomoci těm, kteří ji potřebovali. Podmínky, definované tehdejší katolickou církví, byly zcela nediskutabilní. Bible a Korán považovaly úrok za špatnost a Korán dokonce úroky pro muslimskou populaci zakázal. Církev také zabránila navyšování půjček pomocí úroků a tento jev dokonce prohlásila za rouhání. Roku 1215 zde byla první známka k dnešnímu pokroku a křesťané mohli půjčovat za úrok Židům. To však neplatilo v rámci křesťanů navzájem. Až Jean Calvin (představitel švýcarské reformace) povolil úrok jako obchodní nástroj pro motivaci věřitelů. V českých zemích byl vývoj úroků podobný. Nesměl překročit úroky stanovené sněmovním zasedáním z roku 1484, který stanovil maximálně přípustnou úrokovou sazbu na 10 procent. Překročením této výše se věřitel dopustil trestu, který měl za následek i ztrátu hrdla.⁵

Počátkem 16. století se v českých zemích sazba stabilizovala kolem 5 procent a mělo na ni vliv především hospodaření v zemědělství, kterému se v té době dařilo dobře v celé Evropě.

Až do poloviny 17. století se úroková míra řídila především panovníkem. Kdo tímto procesem zpočátku bohatl, byli Židé, kterých se netýkaly zákony

⁴ POLOUČEK, S. a kol. Bankovníctví. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.

⁵ SMRČKA, Luboš. Rodinné finance: Ekonomická krize a krach optimismu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 538 s. ISBN 9788074001994, str. 375-384.

křesťanského panovníka. Až roku 1642, po změně ustanovení v Obnoveném zřízení zemském, bylo Židům povoleno úročit své půjčky maximálně 6 procenty.⁶

Již v této době se proti půjčení peněz vystavoval doklad. Tzv. dlužní úpis, který obsahoval i konkretizaci zástavy. Za zástavu mohlo být přijato vše, co měla nějakou hodnotu: zlato, oděv, nemovitost apod.

Směnka se jako nástroj pro půjčování začala hojně využívat v 18. století.

V 19. století, konkrétně v roce 1864, vznikl první zemský peněžní ústav pro poskytování úvěrů na bydlení – Hypoteční banka království Českého. Tato položila základ pro instituce vznikající v celé tehdejší monarchii. Na území českém tedy postupně působily banky:

- **Zemská banka** (do roku 1920 pod jménem Zemská banka Království českého). V roce 1941 došlo k fúzi Zemské banky s Hypoteční bankou Českou. V roce 1943 se spojila s Ústřední bankou českých spořitelen. Její zánik v roce 1948 nebyl zánikem jako takovým, ale banka byla sloučena se třemi ústavami v novou banku jménem Investiční banka.
- **Hypoteční a zemědělská banka moravská**, která vznikla v roce 1922 sloučením moravských bankovních ústavů. V protektorátu Čechy a Morava byla roku 1941 sloučena se Zemědělskou bankou moravskou v Zemskou banku pro Moravu.
- **Slezský pozemkový a komunální úvěrní ústav** vznikl roku 1927 sloučením dvou slezských ústavů. Banka poskytovala především hypoteční zápůjčky na zemědělskou půdu a domovní majetek.
- **Hypoteční banka česká** (do roku 1921 pod názvem Hypoteční banka Království českého) za jejíž transakce ručila česká země, vyvíjela činnost v poskytování hypotečních zápůjček a přijímala vklady jak na běžné účty, tak na vkladní knížky. Svoji činnost ukončila v roce 1941 sloučením se Zemskou bankou pro Čechy.^{7,8}

Ve 20. století, v roce 1990, byl přijat zákon o dluhopisech, který definoval úvěr, hypoteční úvěr a charakterizoval pojem a funkci hypotečních zástavních listů. Vznikl tedy institut půjčování, jak ho známe dnes. Rodiny si začali masivně půjčovat na zvýšení svého životního standardu. O počátku novodobého

⁶ SMRČKA, Luboš. Rodinné finance: Ekonomická krize a krach optimismu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 538s. ISBN 9788074001994, str. 366.

⁷ Hulmák, M.: Hypoteční úvěr – objev posledního desetiletí? Právník, 2001, roč. CXL, č. 3.

⁸ Vencovský, F.: Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha, Bankovní institut, 1999.

zadlužování se tedy dá mluvit až se změnou režimu. Za doby okupace a totalitního režimu zadlužování nehrálo příliš významnou roli. Koncem roku 1990, dle statistik České národní banky, přijaté úvěry činily výši 31,75 mld. Kč. Většina těchto půjček však byly novomanželské úvěry poskytované na nákup zboží upotřebitelné v domácnostech a vyplacené proti účtenkám. Nemůžeme tedy mluvit o hotovostních půjčkách.⁹

Více než trojnásobně vzrostlo zadlužení ihned po privatizaci, mezi lety 1990 – 1996. Hypoteční úvěr zažil největší rozmach v roce 1995, když byly v řadě zákonů, předpisů a ustanoveních definovány podmínky pro státní příspěvky, daňovou odečitatelnost úroků nebo např. zařazení úroků mezi odečitatelné položky ze základu daně z příjmů. Banky dostaly povolení od České národní banky k emisi hypotečních zástavních listů, ale vzhledem k tomu, že tehdejší úrokové sazby se pohybovaly kolem 15 procent, hypoteční úvěry nebyly moc vyhledávanou variantou pro pořizování si vlastního bydlení. I v roce 2000 objem v poskytnutých úvěrech činil „pouze“ třicet miliard korun českých. Lidé své bytové potřeby financovaly z úvěrů a meziúvěrů ze stavebního spoření, které v tuto dobu byly podstatně výhodnější. Až rok 2003 byl pro hypoteční úvěry zlomovým. Snížením sazeb vzrostl objem poskytnutých hypotečních úvěrů o 33 procent během jednoho roku. Dnešní objem úvěrů na bydlení činí kolem 800 miliard Kč.¹⁰

Dále v letech 1999 – 2005 se zvýšil objem úvěrů čtyřnásobně a mezi lety 2006 – 2009 se ještě zdvojnásobil. Objem úvěrů tedy rostl cca 30 procent ročně. Úvěry v domácnostech mezi lety 2007 – 2010 vzrostly z 500 mld. Kč na 1 bilion Kč.

V roce 2012 pokračoval trend snižování průměrných nominálních sazeb z nových úvěrů podnikům, což částečně souvisí se snižováním sazeb ČNB. V prosinci tak klesly průměrné sazby z nových kontokorentních, revolvingových úvěrů a pohledávek z karet na 2,79 procenta, když ve stejném období 2011 činily 3,56 procenta.¹¹

⁹ SMRČKA, Luboš. Rodinné finance: Ekonomická krize a krach optimismu. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2010, 538s. ISBN 9788074001994, str. 384-385.

¹⁰ VENCOVSKÝ, F., JINDRA, Z., NOVOTNÝ, J. a kol. Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0.

¹¹ SMRČKA, Luboš. Rodinné finance: Ekonomická krize a krach optimismu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 538s. ISBN 9788074001994

2.2 Úvěry v číselných hodnotách

Je zajímavé, že objem úvěrů v České republice činí podle České bankovní asociace (ČBA) více než 2,33 bilionu korun, z čehož valná většina, tedy 900 miliard korun tvoří úvěry na bydlení.¹²

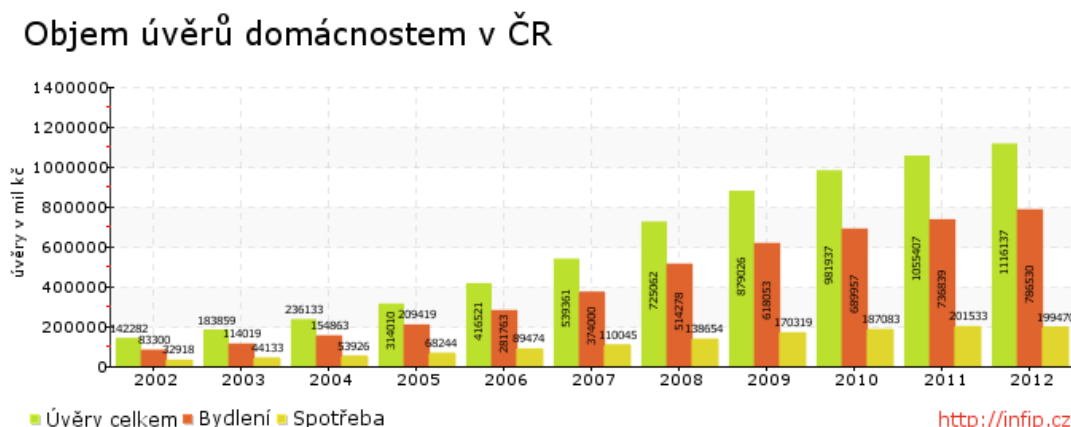
Objem úvěrů nefinančním podnikům meziročně od roku 2012 stoupl o necelá čtyři procenta na více než 840 miliard korun. Rostou přitom především úvěry na investice, přičemž provozní úvěry stagnují.

Objem úvěrů obyvatelstvu se proti konci loňského roku zvýšil o 4,4 procenta na 1,02 bilionu korun. "Na přírůstcích se podílejí hlavně úvěry na bydlení," uvedla ČBA.^{13, 14}

Průměrný celkový objem nově poskytnutých hypoték za rok 2012 činil 130 miliard Kč.

Průměrný celkový objem nově poskytnutých úvěrů ze stavebního spoření za rok 2012 čítá 40 miliard Kč.¹⁵

Graf č. 1.: Objem úvěrů domácnostem v ČR

Zdroj: <http://infip.cz/grafy/makroekonomika/12/>

¹²Patria.cz [online]. 2013 [cit. 2013-01-02]Dostupné z WWW: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2265834/cba-objem-uveru-bank-loni-stoupl-na-236-bilionu-kc.html>

¹³Patria.cz [online]. 2013[cit. 2013-01-02]Dostupné z WWW: <http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2108449/objem-bankovnich-uveru-v-cr-kvetnu-dale-rostl-krize-nekrize.html>

¹⁴ BUREŠ, J. [online]. 2013[cit. 2013-01-02]Dostupné z WWW: <http://www.investujeme.cz/clanky/poroste-hypotecni-trhi-nadale/>.

¹⁵ Hypoindex.cz [online]. 2013 [cit. 2013-01-02] Dostupné z WWW: <http://www.hypoindex.cz/loni-byl-objem-poskytnutych-uveru-od-bank-vice-nez-2-3-bilionu-koron/>

Tabulka č. 1.: Celkový objem úvěrů domácnostem v ČR, tedy stav nových i starých úvěrů celkem (Rozděleno na úvěry na bydlení a na spotřebu)

ROK	ÚVĚRY CELKEM	BYDLENÍ	SPOTŘEBA
2005	314 010,00	209 419,00	68 244,00
2006	416 521,00	281 763,00	89 474,00
2007	539 361,00	374 000,00	110 045,00
2008	725 062,00	514 278,00	138 654,00
2009	879 026,00	618 053,00	170 319,00
2010	981 937,00	689 957,00	187 083,00
2011	1 055 407,00	736 839,00	201 533,00
2012	1 116 137,00	786 530,00	199 470,00

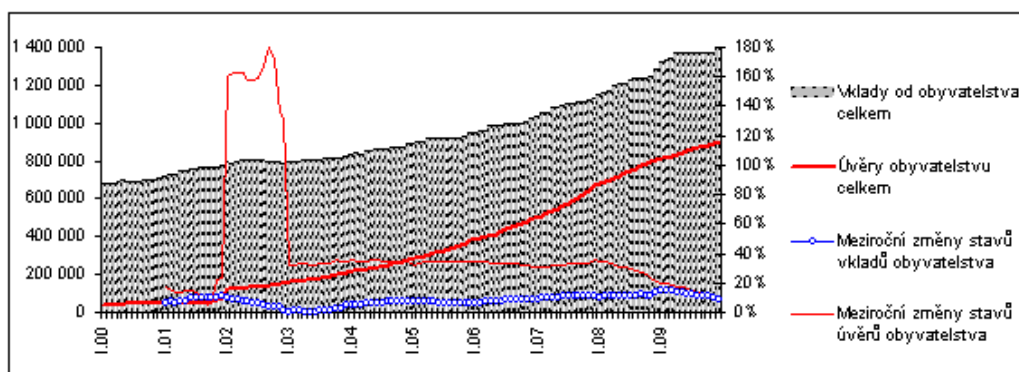
Zdroj: <http://infip.cz/grafy/makroekonomika/12/>

Celkový objem úvěrů domácnostem stoupl meziročně o 4,5 procenta na 1,3 bilionu korun. Z toho na investování do bydlení 73 procent. Jejich objem tedy stoupl loni o 6,6 procenta na 922 miliard korun.

Podle registrů mělo ke konci loňského roku úvěr tři miliony obyvatel, počet úvěrových smluv v registrech činil 5,5 milionu. Údaje se týkají fyzických osob a fyzických osob podnikatelů.

"Z celkového objemu půjčených peněz tvořily dlouhodobé úvěry, tedy hypotéky a úvěry ze stavebního spoření, 73 procent a krátkodobé úvěry se na celku podílely 27 procenty. Objem dlouhodobých úvěrů se plynule zvyšoval ve všech čtvrtletích, zatímco krátkodobé půjčky měly klesající tendenci."¹⁶

Graf č. 2.: úvěry v domácnostech (v mil. korun, y/y změna v %)

Zdroj: ČNB propočty¹⁷

¹⁶ Finanční noviny.cz [online]. 2013 [cit. 2013-02-03] Dostupné z WWW: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/objem-uveru-podle-registru-loni-stoupl-na-1-3-biliony-koron/767815>

¹⁷ CZSO.cz, [online]. 2013 [cit. 2013-03-12] Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta120312.doc>

3 SOUČASNÝ LEGISLATIVNÍ RÁMEC

Dohled nad poskytováním úvěrů v České republice se řídí podle následujících zákonů: zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a po změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 284/2009 Sb. o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 136/2011 Sb., zákon o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ze dne 17. prosince 1992

Tento zákon upravuje postavení České národní banky, její práva a povinnosti. Definice České národní banky je upravena ihned v §1, který říká, že Česká národní banka je ústřední bankou České republiky a orgánem vykonávajícím dohled nad finančním trhem. V druhém paragrafu nalezneme hlavní cíle České národní banky, jakož i informace o tom, že vykonává dohled nad evropskými systémy a orgány a je jejich součástí. Dále v ustanovení § 3 její povinnosti vůči Poslanecké sněmovně, ve druhé části nalezneme její kompletní složení a organizaci a ve třetí části její vztah k vládě.

Pojednání o jejích jednotlivých funkcích je dosti rozsáhlým tématem, proto se v této práci budu zabývat jen jejím dohledem nad poskytováním úvěrů. Touto problematikou se zabývá část devátá zákona o České národní bance, konkrétně od § 44 do § 45d.

Dohledem a odpovědností České národní banky nad poskytováním úvěrů se zabývám ve čtvrté kapitole této práce.

Zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru, ze dne 21. dubna 2010 a pozměněn zákonem č. 43/2013 Sb.

Tento zákon má pozitivní (§1) i negativní (§2) vymezení oblastí, které upravuje. Pozitivní vymezení dle §1 se uvádí, že zákon zapracovává předpisy Evropské unie a upravuje práva a povinnosti související se spotřebitelským úvěrem. Dle negativního vymezení, podle §2 tohoto zákona, se tento zákon nevztahuje na odloženou platbu, půjčku, úvěr nebo jinou obdobnou finanční službu poskytnutou pro účely bydlení, sjednanou v podobě nájmu věci nebo leasingu, poskytnutou bez úroku, poskytnutou v podobě průběžného poskytování služby nebo dodávání zboží stejného druhu, s celkovou výší nižší než 5 tis. Kč nebo vyšší než 1 mil 880 tis. Kč. Dále se tento zákon nevztahuje na finanční službu, kterou zaměstnavatel poskytne svým zaměstnancům jako vedlejší činnost s roční procentní sazbou nákladů nižší, než je roční procentní sazba nákladů obvyklá na trhu. Dále pak na službu sjednanou mezi obchodníky s cennými papíry nebo bankou, jejímž účelem je provedení operace s investičním nástrojem. V neposlední řadě se také nevztahuje na určitý okruh osob ve veřejném zájmu, pokud je věřiteli přenechána movitá věc nebo která je uzavřena ve smíru před soudem. Konkrétní definicí spotřebitelského úvěru se budu zabývat v podkapitole 5.3.

Novela zákona o spotřebitelském úvěru vstoupila v účinnost 25. února 2013. Tato novela zákona č. 145/2010Sb., o spotřebitelském úvěru reaguje zejména na poznatky z praxe a na neférové praktiky, ke kterým na českém finančním trhu dochází. Cílem těchto změn bylo především posílení postavení spotřebitelů a principu odpovědného úvěrování.¹⁸Více informací o novele se zabývám v podkapitole 5.3.3 této práce - spotřebitelský úvěr.

¹⁸ Ministr financí Miroslav Kalousek. [online] 2013 [cit. 2013-03-12] Dostupné z: <http://www.tn.cz/ /clanek/novinky/uterni-snidane-o-novych-praktikach-lichvaru.html/>

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ze dne 5. listopadu 1991

Zřejmě nejdůležitější zákon bavíme-li se o úvěrech. Tento zákon ve třetí části, hlavně prvé se věnuje obchodním závazkovým vztahům. Ve druhé hlavě, konkrétně v paragrafech 497 až 507, nalezneme zákonná ustanovení o smlouvě o úvěru. Novela od 1. ledna 2013 přinesla rozšíření o zákon č. 503/2012 Sb., o pozemkovém úřadu, dále o zákon č. 396/2012 Sb., občanský soudní řád a také o zákon č. 428/2011 Sb., o důchodovém spoření. Úvěry a dohledem nad nimi dle tohoto zákona se budu zabývat v dalších částech této práce. Obchodní zákoník bude ke dni 1. ledna 2014 zrušen a nahrazen velkou kodifikací společně s občanským zákoníkem.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ze dne 26. února 1964

Poslední novela proběhla dne 26. listopadu 2011 a to zákonem č. 428/2011 Sb., o důchodovém spoření a zákon o doplňkovém penzijním připojištění.

V tomto zákoně nalezneme ustanovení o smlouvě o půjčce, a sice v části osmé, hlavě páté, § 657 - 658 a také o výpůjčce, v § 659 - 662. Půjčkami se zabývám dále.

Očekávaná novela

Zřejmě největší očekávanou změnou v oblasti poskytování půjček bude novela občanského zákoníku, která nabyde účinnosti dnem 1. ledna 2014. Díky této velké novele pozbyde účinnosti současný občanský zákoník, obchodní zákoník nebo např. zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. Tento průlom v oblasti nejen poskytování úvěrů, ale tím zejména dohledu na úvěry, bude znamenat zcela nové obchodní podmínky, ale i taktiky poskytovatelů. Z pohledu poskytování dohledu nad úvěry bude nejzajímavější úprava forem zajištění úvěrů, nové změny týkající se práv k nemovitostem (stavba bude součástí pozemku), možnosti registrovat zástavní práva k pohledávkám, větší smluvní volnost pro strany nebo výslovná úprava převodu práv a povinností vyplývajících ze smlouvy.¹⁹

¹⁹ Nový občanský zákoník [online]. 2013 [cit. 2013-03-12] Dostupné z: http://www.ohb.cz/t_cz/115/79/newscz/vliv-noveho-obcanskeho-zakoniku-na-uverove-financovani/

Zákon č. 21/1992Sb., o bankách, ze dne 21. prosince 1991

Tento zákon je často novelizován, dle výpisů²⁰ je patrné, že tento zákon je novelizován průměrně pětkrát ročně. Díky velkému počtu změn se tento zákon stává jedním z nejpropracovanějších zákonů. Když se v roce 1991 Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky usneslo na tomto zákoně, rozdělili ho na čtrnáct částí a do 47 paragrafů. Tento zákon zapracovává předpisy Evropské unie a upravuje vztahy související se vznikem, podnikáním a zánikem bank na území České republiky a vztahy související s působením zahraničních bank na území České republiky.

Bankami se pro účely tohoto zákona rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které přijímají vklady od veřejnosti a poskytují úvěry. Bankovní dohled a povinnost mlčenlivosti je upravena v části šesté, v § 25 – 25b. Dle § 25 veškerá činnost bank včetně jejich poboček působících na území cizího státu podléhá bankovnímu dohledu vykonávanému Českou národní bankou, včetně kontrol na místě. Česká národní banka při výkonu dohledu zároveň přezkoumává a vyhodnocuje, zda uspořádání, strategie, postupy a mechanismy zavedené bankou a kapitál banky zajišťují bezpečný a spolehlivý provoz banky a krytí rizik, kterým je nebo může být vystavena. Tento přezkum a vyhodnocování provádí Česká národní banka v rozsahu a periodicitě, přiměřených velikosti, významu a postavení banky na finančním trhu a charakteru, rozsahu a složitosti jejích činností, minimálně však jednou ročně.²¹

Další samostatnou kapitolou zákona o bankách je § 25a, který pojednává o povinnosti mlčenlivosti pro všechny osoby vykonávající bankovní dohled. Povinnost mlčenlivosti se týká všech údajů, které se při výkonu dohledu orgán dozví. Mohou však poskytovat informace, je-li nezbytně nutné ke zjištění skutkového stavu anebo byl-li spáchán zločin. Tyto informace však musí orgán provádějící dohled poskytnout pouze v souhrnné podobě. Tento paragraf je také definován i negativně. Negativní vymezení povinnosti mlčenlivosti je uvedeno v §25 odst. 3, kdy se za toto porušení nepovažuje poskytnutí informací získaných v souvislosti s výkonem bankovního dohledu. Rovněž není porušením

²⁰Zákon o bankách [online]. 2013 [cit. 2013-03-12] Dostupné z: <<http://www.podnikatel.cz/zakony/zakon-c-21-1992-sb-o-bankach/cele-zneni/>>

²¹ Dle § 25 odst. 3 zákona č. 21/1992Sb., o bankách

mlčenlivosti poskytnutí informací získaných při výkonu bankovního dohledu zaměstnanci České národní banky.

I ve čtvrtém odstavci je tato povinnost definována negativně, jelikož se při dodržení zákonných podmínek nepovažuje poskytnutí informací získaných v souvislosti s výkonem bankovního dohledu veřejným orgánům a dalším osobám v České republice, jsou-li tyto informace poskytovány pro plnění jejich funkcí.

Dle § 25b, zjistí-li Česká národní banka při výkonu dohledu nad bankou mimořádnou situaci, včetně nepříznivého vývoje na finančních trzích, a v jejímž důsledku by mohlo dojít k ohrožení likvidity trhu nebo stability celého finančního systému, informuje o tomto bez zbytečného odkladu centrální banky Evropské unie a orgány veřejné moci v jednotlivých členských státech, týkají-li se jich tyto informace.

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech ze dne 1. dubna 2004

I tento zákon prošel s účinností od 1. srpna 2012 novelizací. Tato novela se týkala především rozšířením možností získání peněz pro podnikatele, a to formou emise dluhopisů. Jde tedy o způsob poskytnutí úvěru, ke kterému není potřeba banka. Novela totiž přinesla změny ve vydávání dluhopisů, podstatně jej zjednodušila a tím zefektivnila. Nejvýznamnější proces je, že dnes již podnikatel nemusí nechat schválit emisní podmínky Českou národní bankou.

Tento zákon upravuje vydávání dluhopisů v České republice, avšak § 28 tohoto zákona upravuje hypoteční zástavní listy a jejich vydávání, což má přímou souvislost s hypotečními úvěry. Dále ve třetí části, v § 37 se zákon zabývá státním dozorem a opatřeními k nápravě.

Vyhlášky a opatření České národní banky

Nekalé praktiky

Podle úředního sdělení České národní banky, částka 5/2009 ze dne 23. března 2009, § 4 odst. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele je obchodní praktika nekalá, jestliže je jednání podnikatele vůči spotřebiteli v rozporu s odbornou péčí a je způsobilé ovlivnit jeho rozhodování tak, že učiní rozhodnutí, které by jinak neučinil. Nekalé obchodní praktiky jsou zakázány. Dle této vyhlášky Česká národní banka považuje za nekalé praktiky, pokud reklamní poutače uvádějí zkreslující nebo nepřesné informace a skutečném stavu, pokud je

ze strany obchodníka neochota ke komunikaci, odmítnutí odpovědi, zřejmý nepoměr mezi grafickým zpracováním prodejních a kupních cen nebo pokud je stav věci uváděn pouze v českém jazyce.²²

Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření ze dne 25. února 1993

Tento zákon se vymezuje pojem stavebního spoření, provozovatele i účastníky stavebního spoření, náležitosti smlouvy, účelovost i jednotlivé pojmy z oblasti stavebního spoření. Dále v § 11 se zákon zaměřuje na poskytování státní podpory a od § 15 na státní kontrolu. Ohledně výsledků státní kontroly, kterou provádí příslušné ministerstvo, a bankovního dohledu, prováděné Českou národní bankou se ministerstvo a Česká národní banka vzájemně informují. Specifickou úlohu hrají stavební spořitelny při poskytování úvěrů osobám dle § 9 odst. 1 písm. a), také v ustanovení § 9 odst. 1 písm. d) je činností stavební spořitelny obchodování s hypotečními zástavními listy.²³ Poskytování úvěrů ze stavebního spoření se věnuje v páté kapitole.

3.1 Úvěr

Pokud jsem se do této doby zabýval legislativním rámcem, chtěl bych také zmínit, co to vlastně úvěr je, jak ho můžeme chápat a proč musí být regulován právními předpisy, např. vydané Českou národní bankou.

Každý úvěr je poskytnut na nějakou částku a lhůtu. Úvěrem se řeší dočasný nesoulad mezi potřebou prostředků a vlastními zdroji. Jedná se o smluvní závazek, kdy jeden účastník poskytne své dočasně volné prostředky druhému, který naopak peníze nemá nebo je potřebuje. Je tedy formou dočasného postoupení zboží nebo peněžních prostředků věřitelem dlužníkovi. Funguje na principu návratnosti. Jakousi formu peněžité prémie je dlužník ochoten za tuto půjčku zaplatit úroky. Kredit vzniklý bankovním úvěrem tvoří kolem 95 procent veškerého oběživa.²⁴ Úvěr je potřebný zejména kvůli sezónním výrobám, odbytu, zásobování a obchodu jako takovému. Také nadměrná potřeba finančních prostředků vede podniky k potřebě si půjčovat. Tím se projevuje jev, že úvěrová

²² Česká národní banka[online] Dohled, 2013,[cit. 2013-02-13]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2009/download/v_2009_05_20609170.pdf>

²³ Zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření

²⁴ Finance.cz, [online], 2013 [cit. 2013-03-13] Dostupné z: <<http://finance.top-poradce.cz/uvery/>>

potřeba stále narůstá. Díky tomu se úvěry stávají jednou z nejcitlivějších oblastí výroby a oběhu. I úspory obyvatelstva vznikají vždy tehdy, když příjemci nepoužijí získané peníze ihned k nákupu zboží nebo služeb, ale když tento nákup odloží na později. Díky tomu je v domácnostech mnoho volných prostředků, které mohou být použity jako zdroj úvěrování podnikatelských subjektů i fyzických osob.

Jedním z prvních druhů úvěru byl úvěr lichvářský. Ten byl například používán i v otrokářské společnosti. Úvěr, jak ho známe dnes, vznikl až rozvojem výroby zboží. Nejdříve si společnost zvykala na úvěr obchodní, který si poskytují jednotliví účastníci procesu (kupec vs. prodejce), později úvěr bankovní, který je poskytován bankami, dále spotřební úvěry poskytované obyvatelstvu a nakonec státní úvěry, jež jsou poskytovány podniky nebo korporacemi.

Finance jsou přesouvány z jednoho místa na druhé a tím se zhodnocují. Věřitel, který má dostatek finančních prostředků, tyto poskytne dlužníkovi, který je ochoten zaplatit úrok. V praxi půjčky fungují tak, že banka nejprve nabízí držitelům hotovosti (budoucím věřitelům) úrok, aby získala jejich prostředky. Poté sama těmto penězům hledá nejlepší investiční projekty, tedy ty podnikatele, kteří slibují nejvyšší úroky.

Díky úvěrům je regulováno množství peněz v oběhu. Úvěr je tedy považován za objekt veřejného zájmu. Je třeba ho regulovat. Smluvní strany, tedy věřitel a dlužník, mají velkou smluvní volnost, které náleží dispoziční práva a povinnosti. Volnost stran je pak upravena dispozičními právními normami soukromého práva. Objektem vztahů vznikajících úvěrováním jsou peněžité plnění. Proto není zcela jasné, spadá-li pojem úvěru do práva finančního, obchodního nebo občanského. Jedná-li se o vlastní realizaci úvěrových vztahů, mají tato soukromoprávní charakter, avšak vztahy upravující obecný rámec poskytování úvěrů mají charakter veřejnoprávní. Platnou právní úpravu nalezneme v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodním zákoníku (v ustanovení o smlouvě o úvěru), dále v zákoně č. 40/1964 Sb., občanském zákoníku (smlouva o půjčce), poté v zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách, zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance a jejích opatřeních.²⁵

²⁵ Revenda, Z., Mandel, M. Kodera, J., Musílek, P., Dvořák, P., Brada, J. Peněžní ekonomie a bankovníctví, 4. Vydání. Praha : Management Press, 2008, ISBN – 978-80-7261-132-4

3.1.1 Členění úvěrů

Potřebujeme-li pochopit problematiku členění úvěrů dle České národní banky, je třeba rozdělit úvěry na základní typy. Tyto jednotlivé typy úvěrů posléze centrální banka reguluje, chová k nim individuální přístup, a dle typu úvěrů nad nimi provádí specializovaný dohled. Česká národní banka však neposkytuje dohled nad všemi úvěry, protože ne vždy je v kompetencích centrální banky regulovat smluvní ujednání mezi věřitelem a dlužníkem (např.: směnka). Má však právo, dle zákona č. 6/1993 Sb., o české národní bance, na dohled nad poskytovateli úvěrů, kteří v České republice vykonávají svoji činnost.

Možností, jak členit jednotlivé úvěry, je spousta, avšak zřejmě nejčastějším způsobem je dělení dle délky období, na které je úvěr poskytnut. Z tohoto pohledu můžeme rozdělit úvěry: **krátkodobé** – ty, jejichž splatnost je zpravidla do jednoho roku, **střednědobé** – se splatností do pěti let a **dlouhodobé** – se splatností nad pět let. Dále bychom mohli dělit úvěry dle jejich příjemců, a to na: **občanské, podnikatelské a veřejné**.

Dle hodnot dělíme úvěry na: **finanční** – plnění na obou stranách je uskutečněno v penězích, **obchodní** – věřitelem poskytované zboží dlužníkovi na dluh, který jej pak splácí v penězích. Jsou poskytnuté ve zboží a splácené v penězích. Jsou to úvěry, které si navzájem mezi sebou poskytují podniky. Dlužník se zavazuje splatit věřiteli dlužnou částku. Používají se zejména směnky vlastní nebo cizí. **Zbožové úvěry** jsou poskytnuté a splácené ve zboží.

Také účel může být rozlišujícím faktorem pro Českou národní banku: **revolvingové úvěry**, což jsou úvěry, kde postupné splácení ovlivňuje možnost opětovného čerpání. V rámci limitu sjednaného mezi bankou a klientem se tento typ úvěru automaticky obnovuje na původní výši. Revolvingový úvěr je tedy krátkodobý úvěr s možností obnovování. Z hlediska čerpání úvěru funguje podobně jako úvěr kontokorentní, je však účelový a nezávislý na běžném účtu. Díky této účelovosti je jeho úroková míra vždy nižší než u kontokorentního úvěru. Dále např.: **peněžní úvěr** – znamenají skutečné poskytnutí peněz – nejčastěji v bezhotovostní podobě nebo **kontokorentní úvěr** - je bankovní služba sjednaná k běžnému účtu, která klientovi dovoluje čerpat z účtu peníze i v případě, že na účtu nemá dostatečnou hotovost. Chová se jako běžný účet, avšak s možností dostat se do debetu. Kontokorentní úvěr patří mezi neúčelové a nezajištěné úvěry.

Má proto také vyšší úrokovou sazbu a hradí se určitý poplatek. Po určitou dobu se zde nemusejí platit úroky za vyčerpaný debet dle limitu. Nejzásadnější je u kontokorentu úvěrový limit, který banka klientovi půjčuje. Není zde stanovena pevná splátka, avšak klient musí do určité doby debet splatit. Jakmile je úvěr splacen, klient může vyčerpat znovu. **Provozní úvěr** je úvěr pro podnikatele, který si jej pořizuje za účelem udržení chodu své firmy. Jedná se o krátkodobé úvěry, se splatností do jednoho roku. Většina provozních úvěrů jsou však revolvingové úvěry, které se po splatnosti nechají obnovit. **Investiční úvěr** se používá pro financování investic. Věřitel půjčuje na základě investičního záměru. Investiční úvěr může mít krátkodobý (se splatností do jednoho roku) střednědobý (splatnost do pěti let) nebo dlouhodobý časový horizont. Je zajištěn předmětem investice, pokud to jeho povaha umožňuje (hmotný statek), případně jinou formou – vlastní směnkou vystavenou na řad banky, nemovitým nebo movitým majetkem, pohledávkami, cennými papíry, vklady, ručitelskými závazky, bankovními zárukami nebo vinkulací pojistných plnění.

Známe i úvěry závazkové, což znamená ručení banky za svého klienta a případné zaplacení jeho závazku. Mezi takové úvěry můžeme zařadit: **eskontní úvěr**, který se využívá pro krátkodobé financování potřeb podniků. V České republice není tak často využíván, neboť existují další úvěrové produkty, zejména kontokorentní úvěry, u kterých je získání jednodušší. Eskontní úvěr funguje na principu odkupu směnky bankou před lhůtou její splatnosti. Předmětem odkupu se tedy stává směnka za zboží, služby či jiné statky. Odběratel se nazývá emitent směnky, dodavatel je nazýván remitentem. Emitentovi ze směnky vyplývá povinnost uhradit remitentovi sumu, uvedenou na směnce, do data splatnosti. Potřebuje-li věřitel peníze rychle zpět, tuto směnku odprodá bance. Je důležité však zmínit, že ke každé transakci se přistupuje individuálně. V případě, kdy je směnka bankou odkoupena, se emitent směnky stává dlužníkem vůči bance a jeho vztah k remitentovi zaniká. Je zde poměrně nízká úroková sazba, kterou však často kompenzují nemalé bankovní poplatky za poskytnutí tohoto typu úvěru. Dále **akceptační úvěr**, který se svým způsobem podobá eskontnímu úvěru. Je také spojen se směnkou. Na banku ji vystaví klient dle úvěrové smlouvy. Banka zde ale neplní žádné peníze, nýbrž pouze garantuje zaplacení závazku. Tento závazek je většinou jen krátkodobého charakteru. Vystavením tzv. bankovního akceptu (cenného papíru), se směnka považuje za

důvěryhodnější. Složením dostatečného množství finančních prostředků se úvěr považuje za závazkový, nesloží-li však klient potřebné množství peněz, je úvěr vůči bance brán jako úvěr peněžní. Případně **Avalový úvěr**, který svoji povahou je úvěr ručitelský. Banka jím poskytuje svému klientovi záruku, že bude řádně a včas uhrazen závazek. To v případě, kdy klient nemá na svém účtu dostatek disponibilních úspor. Banka si za tento úkon bere tzv. avalovou provizi. Charakterem se podobá akceptačnímu úvěru. Na směnce se vyznačí doložka „per aval“ a údaj osoby, za kterou banka poskytuje ručení. **Bankovní záruka** je definována §313 - § 322 z. č. 513/1991 Sb., obchodního zákona. „Bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině.“ Dle § 322 z. č. 513/1991 Sb., obchodního zákona lze také užít ustanovení o ručení nebo o smlouvě mandátní.

Mezi alternativními formami financování, na které Česká národní banka dohlíží, jsou: **faktoring** - je způsob financování krátkodobých úvěrů. Podstatou faktoringu je odkup krátkodobých pohledávek. Na základě smlouvy je účtována provize, která se zpravidla pohybuje od 1 procenta do 3 procent z výše pohledávky. Odkup pohledávek provádí banka. Riziko nezaplacení leží buď na dodavateli, nebo na bance. Musí zde být splněny určité podmínky: např. úvěr je nezajištěný, splatnost pohledávky nesmí překročit 180 dní, apod. Dále **forfaiting**, což je odkup zajištěných střednědobých nebo dlouhodobých pohledávek splatných v budoucnosti bankou nebo specializovanou finanční institucí (forfaiterem). Jedná se o formu financování vývozu, kdy forfaiter zpravidla uzavírá předem smlouvu s vývozcem, kde se stanoví podmínky budoucího odkupu pohledávky. Po realizaci dodávky zboží do zahraničí vývozece odprodá pohledávku forfaiterovi. Tento způsob se využívá například tehdy, když chce společnost zvýšit likviditu. Zpravidla se odkupují pohledávky v minimální výši jeden milion Kč, se splatností 30 - 45 dní do 10 let. Od faktoringu se liší především zaměřením na zahraniční obchod.^{26, 27, 28}

²⁶ Revenda, Z., Mandel, M. Kodera, J., Musílek, P., Dvořák, P., Brada, J. Peněžní ekonomie a bankovníctví, 4. Vydání. Praha : Management Press, 2008, ISBN – 978-80-7261-132-4

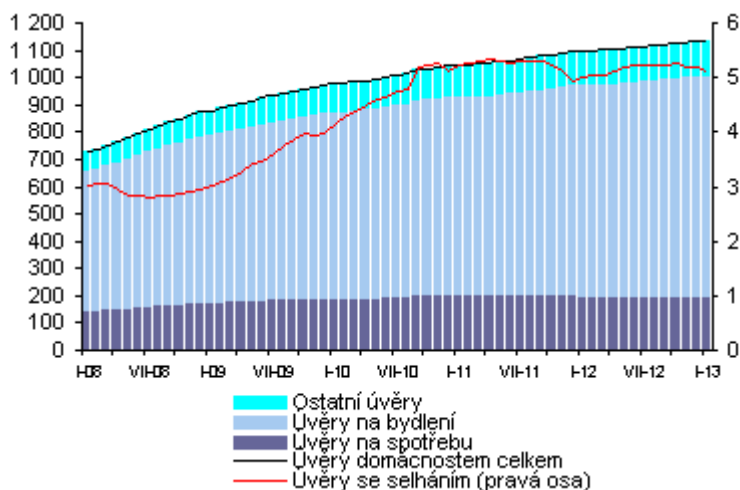
²⁷ Bakeš, M. a kol. Finanční právo, 4. Aktualizované vydání, Praha : C. H. Beck, 2006, 771 s.

²⁸ Polidar, V., Peeraer, M. Úvěrové obchody, Praha : Bankovní institut, 1998

Samotnou kapitolou pro dohled ČNB je poskytování **leasingu**, který se používá zpravidla k pořizování movitých věcí. „Leasing není výslovně definován v platném českém soukromém právu. Soukromé právo je na leasingové operace aplikovatelné především ve svých obecných ustanoveních. Protože leasing není uveden mezi zvláštními smluvními typy ani v občanském zákoníku, ani v obchodním zákoníku ani v jiném soukromoprávním předpisu.“ Je charakterizován především vazbou na financovaný předmět. Tento produkt vznikl v České republice v roce 1989. Je to produkt, který se objevil v ČR teprve po roce 1989 a má za sebou několik let poměrně rychlého rozvoje. Existuje několik druhů leasingu, rozlišujeme finanční leasing, operativní leasing, zpětný leasing, kaptivní leasing atd. Většina leasingových společností v České republice je členem České leasingové a finanční asociace.²⁹

O možnosti, jak členit úvěry, jakož i typy úvěrů, vydává Česká národní banka souhrnné dokumenty, ve kterých nalezneme konkrétní definice jednotlivých úvěrů.³⁰

Graf č. 3.: Úvěry rezidentským domácnostem podle účelu (mld. Kč) a podíl úvěrů v selhání (%).

Zdroj: www.cnb.cz,

Poznámky ke grafu: V lednu v ČR působilo celkem 44 bank a poboček zahraničních bank (bez ČNB). Úvěry se selháním představují součet úvěrů nestandardních, pochybných a ztrátových.

²⁹ Mejstřík, M., Evoluční vývoj českého finančního trhu, Finance a úvěr, 2008

³⁰ ČNB, [online]. 2013[cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <<http://www.cnb.cz/cs/obecne/rozsirene-vyhledavani.jsp?cnb-search-area=czech-version&cnb-folder=%2Fcs%2F&cnb-search-action-block=search&cnb-search-query=uvery>>

3.1.2 Poskytování úvěrů

Jednou ze základních činností banky je právě poskytování úvěrů a jiných půjček. Úvěry jim zajišťují největší příliv aktiv. Celý průběh splácení, práva a povinnosti stran, se pak řídí dle úvěrové smlouvy. Předtím, než je však úvěr žadateli schválen a následně poskytnut, je zapotřebí splnit určité požadavky. Tyto požadavky mohou být zcela individualizovány s ohledem na to, jedná-li se o osobu fyzickou nebo právnickou. U fyzické osoby je tento proces zpravidla jednodušší, neboť jde o menší obnosy peněz. Nejdůležitějších aspektem pro udělení nebo neudělení úvěru je pak klientova bonita a úvěrová historie. U právnické osoby se zkoumá především její obrat, kapitál, účel úvěru, plán financování a budoucích aktiv. O poskytnutí či neposkytnutí úvěru v bance rozhoduje výbor hlasováním. Jakmile je úvěr schválen a smlouva podepsána, může klient čerpat dle úvěrových podmínek. Poskytovatel pak sleduje a informuje klienta o plnění či neplnění těchto podmínek.³¹

3.1.3 Zajištění úvěru

Rozeznáváme úvěry zajištěné a nezajištěné. Zajištěné úvěry jsou zpravidla na vyšší sumy peněz, neboť bance zvyšují obchodní jistotu. Další výhodou zajištěných půjček je jejich nižší úročení. Známe mnoho druhů zajištění, např. nemovitostí, směnkou, uzavřením investičního, kapitálového nebo rizikového životního pojištění apod.

3.1.4 RPSN

RPSN (roční procentní sazba nákladů) je číslo, hodnota, která klientovi podá opravdové náklady spojené s úvěrem. Definici tohoto pojmu nalezneme v §10 zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru. RPSN udává procentuální podíl z dlužné částky, který musí spotřebitel zaplatit za období jednoho roku v souvislosti se splátkami, správou a dalšími výdaji spojenými s čerpáním úvěru.³²

Poskytovatel spotřebitelského úvěru je v Česku od 1. ledna 2002 ze zákona povinen uvádět u své nabídky i RPSN (tato povinnost je částečně omezena, RPSN se nemusí uvádět např. u úvěrů nižších než 5000 Kč nebo vyšších než

³¹ Bakeš, M. a kol. Finanční právo, 4. Aktualizované vydání, Praha : C. H. Beck, 2006, 771 s.

³² Zákon č. 145/2010 Sb. o spotřebitelském úvěru a změně některých zákonů

1 880 000 Kč, u hypoték atd.). Pokud poskytovatel tuto povinnost nesplní, je jím poskytnutý úvěr automaticky úročen diskontní sazbou ČNB. Protože úrok je jen veličina, která o nákladech pro klienta, za půjčení si finančních prostředků, moc neřekne, je účelem RPSN poskytnutí konkrétnějších informací. Pod touto zkratkou se skrývá skutečná hodnota a náklady úvěru. Navíc, chceme-li porovnávat různé úvěry mezi sebou, musíme vědět, že úrokové míry bývají uváděny s různým základem (roční, měsíční, týdenní, denní). RPSN nám dává jednoduchý a přehledný obraz o skutečné výši úvěru. Pod pojmem můžeme nalézt: poplatky za uzavření smlouvy, poplatky za správu úvěru, poplatky za vedení účtu, poplatky za převody peněžních prostředků, jiné administrativní poplatky, první navýšenou splátku (akontaci), u leasingu odkupní cenu předmětu, pojištění schopnosti splácet apod.^{33, 34}

3.1.4.1 Jak se RPSN vypočítává

RPSN vyjadřuje úrokovou míru, pro kterou se rovná čistá současná hodnota získaných půjček čisté současné hodnotě výdajů (splátek, poplatků apod.), jedná se tedy o takové r , pro které platí následující rovnice:

$$\sum_{i=1}^m \frac{A_i}{(1+r)^{t_i}} = \sum_{j=1}^n \frac{B_j}{(1+r)^{s_j}}$$

Kde:

m je počet poskytnutých půjček,

A_i je výše i -té poskytnuté půjčky,

t_i je doba (v letech a zlomcích roku ode dne 1. půjčky), kdy byla i -tá půjčka poskytnuta,

n je počet plateb,

B_j je výše j -té platby (splátky, poplatek atd.),

s_j doba (v letech a zlomcích roku ode dne 1. půjčky), kdy byl j -tý poplatek zaplacen.

³³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru.

³⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

³⁵ Vzorec podle zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

3.1.5 Úrok

Úrokem se rozumí odměna za půjčení peněžních prostředků věřitele dlužníkovi. Věřitel, který může dočasně postrádat nějakou finanční částku, ji půjčí dlužníkovi, jenž s ní může disponovat. Velikost úroku se stanovuje pomocí úrokové míry. Fakticky je úrok projevem časové preference. Jedná se tedy o jakousi cenu za to, že věřitel umožnil nějaký čas disponovat se svými prostředky někomu jinému. Je tedy jakousi formou motivace pro věřitele. Bez úroku by věřitel neměl důvod, proč odkládat svou spotřebu.³⁶

3.1.5.1 Z historie o vzniku úroku

Půjčování peněz za úplatu se objevilo prakticky se vznikem peněz. Dochovaly se dokonce i důkazy o směně zboží za jiné, cennější, z Mezopotámie nebo antického Říma. Avšak od raného středověku se tato činnost setkávala s omezením ze strany různých náboženství. Církev označila úrok za poplatek za čas, a jako takový tedy patří Bohu. Nelze s ním tedy obchodovat. Vždyť dodnes zachovaný pojem „nekřesťanský“ je právě podle toho, že úrok nevytvářel žádné hodnoty a tudíž je v rozporu s Boží vůlí. Islám dokonce zakazuje úročení dodnes. Až v dobách kolonizace úrok zaznamenal většího pochopení. Postupně úrok začal být brán jako motivace, neboť půjčovat s sebou nese rizika, a tudíž půjčovateli náleží odměna.

Ani v českých zemích tehdy úroky nebyly samozřejmostí. V Evropě panovala kolem 4. století představa, že pravá činnost pro člověka je zemědělství. Obchod byl tolerován, ale zisk z něj nebyl uznáván. Přelom nastal ve 13. století, kdy svatý Tomáš Akvinský předpokládal, že úrok je odměna za čas, který musí věřitel čekat, než mu dlužník peníze vrátí. Opravdový přelom nastal v 17. století v Anglii, kdy filosof William Petty argumentoval, že úrok je stejný příjem jako renta z pozemku.^{37, 38}

3.1.5.2 Úroková míra

Velikost úroku se obvykle vyjadřuje pomocí úrokové míry (nebo také úrokové sazby), která je procentním vyjádřením zvýšení půjčené částky za určité

³⁶ Zákon č. 145/2010 Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru

³⁷ REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. 627 s. ISBN 807261132111

³⁸ Uroky.com [online]. 2013[cit. 2013-02-10] Dostupné z WWW: <http://www.uroky.com/>

časové období. Záleží na několika faktorech, aby se dala úroková míra vymezit. Zřejmě největší význam pro Českou republiku má centrální banka, která pravidelným vyhlášením základní úrokové míry ovlivňuje trh a chování spotřebitelů. Nesmíme zapomenout ani na vliv inflace, přesněji očekávané inflace, který tuto míru bude v čase také ovlivňovat. Dále zde máme kurzovní rizika, poskytujeme-li úvěr do zahraničí.

„Teorie úrokové míry tvrdí, že úroková míra je vyrovnávajícím činitelem úspor a investic, kdy na straně nabídky jsou úspory, na straně poptávky jsou investice.“³⁹ Tyto úspory a investice jsou pak ovlivňovány růstem důchodů (jestliže rostou důchody, rostou úspory a klesá úroková míra) a očekávanou inflací (jestliže očekávaná inflace roste, úspory i investice klesají a klesá i úroková míra.)

3.1.5.3 Výpočet úroku

Obvykle je úrok, jímž bude uložený kapitál úročen, uváděn v procentech za rok a zapisuje se $x \% p.a.$ (například $2 \% p.a.$). P.a. = per annum = za rok.

Doba úročení v letech

výpočet podle vzorce:

$$\text{úrok} = \frac{\text{jistina} \cdot \text{sazba} \cdot \text{čas}}{100} \quad 40$$

úrok = úroková míra

jistina = kapitál

sazba = v procentech za rok

čas = v letech

Doba úročení méně než rok

Pokud období, po které je jistina úročena, je kratší, než jeden rok (tj. například čtvrtletí, měsíce či dny atp.), používají se upravené vzorce. Tyto vzorce se mezi sebou vzájemně liší podle toho, jakým způsobem je stanovován počet dní v měsíci.

³⁹ DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005. 681 s. ISBN 807201515

⁴⁰ Vzorec podle zákona č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Např. německý způsob⁴¹

Německý způsob počítání dnů v měsíci uvažuje každý měsíc s délkou 30 dní.

$$urok = \frac{jistina.sazba.cas}{100.360}^{42, 43}$$

Tento způsob je u nás nejpoužívanější.

3.1.5.4 Úrok z prodlení

Úrok z prodlení je poplatek dlužníka věřiteli, dostal-li se dlužník do prodlení, a tudíž nebyl schopen splácet věřiteli řádně a včas. Nejedná se však o sankci, ale o náhradu peněz, se kterými věřitel, kvůli prodlení dlužníka, neměl možnost disponovat. Nárok vzniká vždy, tzn., že důvody dlužníka, proč je prodlení, nehrají roli. Výši úroku z prodlení si mohou strany smluvně dohodnout nebo tento úrok vyplývá přímo z obchodního zákoníku. Výše tohoto úroku se pohybuje v několika promilích, maximálně v řádu procent. Úrok se stahuje k výši závazku a je účtován za každý den po splatnosti splátky. Přesáhne-li však tato doba míru obvyklou je úrok soudně vymahatelný. Není-li schopen dlužník splácet řádně a včas a dostává-li se do prodlení častěji, je možné dohodnout nový splátkový kalendář a smluvit tak nové podmínky.⁴⁴

3.1.6 Anatocismus

Anatocismus je placení úroků z úroků. Anatocismus byl podle tradic římského práva zakázán. V České republice ho soudy odmítají, ale v praxi je to spíše o domluvě mezi stranami. Lze totiž příslušenství zařadit do jistiny a tím úročit celou částku.

3.1.7 Pojištění schopnosti splácet

Pojištění schopnosti splácet je možnost pro pojištěného, v případě jeho ztráty zaměstnání nebo dlouhodobé nemoci, nezmeškat povinnou splátku. Tato možnost je vždy individuálně posuzována jak věřitelem, tak dlužníkem a lze ji

⁴¹ Lietaer, B.: Budoucnost peněz, ISBN 80-968603-3-X, str. 55

⁴² Pozn. Po výpočtu úroku je ještě třeba uvažovat také s daní z příjmu.

⁴³ Jak na výpočet úrokových sazeb a daně z příjmů [online]. Spolení.cz 2013[cit. 2013-02-10] Dostupné z WWW: <http://spoleni.cz/>

⁴⁴ Revenda, Z., Mandel, M., Kódera, J., Musílek, P., Dvořák, P., Brada, J. Peněžní ekonomie a bankovníctví, 4. Vydání. Praha : Management Press, 2008, ISBN – 978-80-7261-132-4.

dispozitivními úkony měnit. Za pár set korun měsíčně se tak dlužník může pojistit proti dlouhodobému výpadku příjmů a tato vzniklá situace ho tedy, alespoň ve věci splácení, nemusí omezovat. Vzniklá skutečnost musí být vždy řádně prokázána patřičnou dokumentací od lékaře či správou sociálního zabezpečení. U hypotečních úvěrů lze pojištění sjednat i později, nejdéle však do šesti měsíců od uzavření smlouvy. Pojistné závisí na výši i rizik a výši úvěru. Pojistné plnění při ztrátě zaměstnání je plněno až po cca čtyřiceti dnech od přihlášení se na úřadu práce. Pojišťovna hradí čtyři až dvanáct splátek po sobě jdoucích. V druhém případě, při pracovní neschopnosti, pojišťovna začíná hradit splátky až po jednom měsíci trvání nemoci v maximálně výši dvanácti po sobě jdoucích měsíců.

3.1.8 Splátkový kalendář

Splátkový kalendář je dokument, který ukládá dlužníkovi k jakému dni splatnosti a v jaké částce bude splácet úvěr. Každý splátkový kalendář je nedílnou součástí smlouvy o úvěru, v níž se dlužník zavazuje zaplatit svůj závazek v předem stanovených splátkách. Nedodržením této podmínky má za následek smlouvenou sankci. K splátkovému kalendáři mají dispoziční oprávnění věřitel i dlužník. Změnu splátkového kalendáře je možné provádět pouze smluvně a lze tímto upravit četnost splátek, výši nebo datum splatnosti.

3.2 Půjčka

Rozeznáváme také druhy půjček podle toho, jsou-li upraveny občanským zákoníkem nebo obchodním zákoníkem. Dle zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, se jedná o půjčku, dle obchodního zákona o úvěr. Úvěr se vztahuje pouze na finanční prostředky a úroky je třeba platit vždy. Půjčka je typ závazku, který vznikne na základě uzavření smlouvy o půjčce. Díky ní věřitel přenechá dlužníkovi určité množství věcí určených druhově (zejména peníze) a dlužník se je zaváže po uplynutí dohodnuté doby vrátit. V případě půjčení peněz se půjčená suma nazývá jistina a dohodnuté úroky jsou pak její příslušenství.

V České republice existují základní dva druhy úvěrů. Prvním jsou bankovní úvěry, které poskytují bankovní instituce. Druhým typem úvěrů jsou nebankovní, které může žadatel získat jak od společností, které se jejich poskytováním zabývají primárně, tak od dalších právnických osob i fyzických osob, pokud se jedná přímo o investory.

Mezi poskytovatelem úvěru a cílovým klientem obvykle figuruje i zprostředkovatel, který má za povinnost sjednat klientovi úvěr od investora (poskytovatele). Tento prostředník pracuje obvykle za úplatu - provizi.

Smlouva o půjčce, dle § 657 zákona č. 40/1964 Sb., je jednou z nejčastěji používaných smluv. Většinou se týká peněz. V poslední době lidé čím dál častěji řeší půjčování peněz v rodině na tzv. dobré slovo. „Vždyť jsme přeci rodina“. Bohužel pro věřitele jde v tomto případě všechna opatrnost stranou. A tak stále více lidí přichází zbytečně o peníze a vznikají zbytečné spory a rozhádnání nemalého počtu rodinných příslušníků. Smlouva o půjčce sjednává dobu, do kdy má být věc vrácena nebo má být plněno. Není to však podmínkou platnosti smlouvy. Promlčecí lhůta běží od doby splatnosti.

Půjčka se týká věcí druhově určených – např. dle objemu apod. Dlužník tedy nevrací věc jako takovou, nýbrž stejného druhu. Vypůjčitel s půjčenými věcmi může volně nakládat, přecházejí tedy do jeho vlastnictví. Může spotřebovávat, brát užitky nebo i zničit danou věc. Půjčka může být sjednána bezplatně – dlužník nemusí platit úroky (rozdíl oproti nájmu), nebo úplatně – jsou smlouveny úroky (rozdíl oproti výpůjčce).

Místo plnění je také uvedeno ve smlouvě. Není-li uvedeno, platí, že místem plnění je vždy místo bydliště (sídla) dlužníka. Splněno je taktéž připsáním částky na účet věřitele nebo vyplacením částky věřiteli hotovostně. Nemůže-li dlužník splnit svůj závazek věřiteli, protože věřitel je nepřítomen nebo je v prodlení nebo má-li dlužník odůvodněné pochybnosti, kdo je věřitelem, nebo věřitele nezná, nastávají účinky splnění závazku, jestliže jeho předmět dlužník uloží do úřední úschovy. Vynaložené nutné náklady s tím spojené nese věřitel.

Věřitel je povinen vydat dlužníkovi na jeho požádání písemné potvrzení tom, že dluh byl zcela nebo zčásti splněn. Dlužník může plnění odepřít, nevydá-li mu věřitel zároveň potvrzení.⁴⁵

3.3 Registry

Chceme-li v budoucnu získat nějaký typ úvěru, vyplatí se nám vybudovat si pozitivní úvěrovou historii. Banky dnes, více než kdykoliv předtím, dbají o řádný „scoring“ klienta a bez nahlížení do registrů to dnes už ani nelze. Může

⁴⁵ DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005. 681 s. ISBN 80-720-15-15

přijít doba, kdy bude problém získat úvěr. V tento moment však bude dobré mít někde vedenou historii a nemít záznam v registrech dlužníků. Systém nás lehce vyhodnotí jako rizikového klienta, a sny po novém autě, vysněné dovolené nebo zkrátka jen konsolidace půjček se rozplyne.

3.3.1 Centrální registr úvěrů

Zřejmě nejdůležitějším registrem je v České republice Centrální registr úvěrů. Tento informační systém shromažďuje informace o úvěrových závazcích jak fyzických osob podnikatelů, tak právnických osob, kterým dále poskytuje výměnu informací navzájem. Tento registr však neobsahuje spotřebitelské úvěry, hypoteční úvěry ani údaje o běžných, spořicích nebo termínovaných účtech fyzických osob. Tyto jsou evidovány v registrech, viz dále. Účastníky tohoto registru jsou všechny banky a pobočky bank zahraničních, působících na našem území. Jejich povinností je provádět pravidelné měsíční aktualizace databáze registru. Přístup sem mají jednak účastníci, ale také Česká národní banka, která nad ním zpravuje dohled a zajišťuje správný provoz registru. Česká národní banka je také garantem celého projektu a stojí za dalším rozšiřováním registru o podrobnější informace. Spolupracuje s Bankovní asociací a využívá nejmodernější technologie z oblasti bezpečnosti dat a citlivých informací. Informace využívané z tohoto registru o platební morálce klientů zvyšuje okruh nástrojů využitelných v řízení úvěrového rizika. Základním důvodem, proč byl v České republice tento projekt realizován, jsou dlouholeté zkušenosti zahraničních poskytovatelů, zejména z oblasti Evropské unie, kde již mnoho let tímto dochází ke snižování podílu rizikových pohledávek.⁴⁶

V CRÚ jsou registrovány jak současné, tak potenciální úvěry. V registru provozovaném Českou národní bankou jsou shromažďovány informace opírající se o ustanovení zákona č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších změn. Této registraci podléhají zejména pohledávky čerpaných úvěrů, debetů na běžných účtech, nevyčerpané úvěrové rámce, jakož i poskytnuté záruky a ručení. Účastníci jsou pak povinni registrovat své úvěry bez ohledu na jejich výši.

Databáze obsahuje identifikační údaje klienta, hodnotu pohledávky a údaje o zemi registrace závazku.

⁴⁶ Česká národní banka[online] CRÚ 2013[cit. 2013-02-11] Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/centralni_registr_uveru/index.html>

3.3.2 SOLUS

Dnes jsou úvěrové registry v téměř všech zemích Evropské unie. Jejich účelem je hodnocení bonity klienta. Bankovní registr vznikl v roce 2002 a nebankovní pak v roce 2005.

Na českém území máme dva takovéto registry: SOLUS, což je úvěrový registr Zájmového sdružení právnických osob. Tento eviduje tzv. „negativní“ bankovní i nebankovní historii – tedy klienty s problematickým splácením úvěrů. SOLUS může také figurovat jako samostatný věřitel půjčky. To ve chvíli, kdy se nám od bankovního domu nepodařilo získat úvěr.

3.3.3 Czech Banking Credit Bureau

Druhým je Czech Banking Credit Bureau (CBCB – bankovní registr), který eviduje zejména „pozitivní“ historii úvěrů klienta. V Česku je poměrně krátká historie úvěrového trhu, a to napomáhá k nízké delikvenci při splácení. V bankovním a nebankovním registru je delikvence stanovena pozdní splátkou delší než 3 měsíce po splatnosti (dle splátkového kalendáře).

Nebankovní registr se skládá převážně z leasingových společností. Leasingové společnosti tvoří 68 procent objemu úvěrů. Aktivem leasingu je v dnešní době přes 150 miliard korun českých.⁴⁷

Dle těchto registrů jsou dnes nejrizikovější klientelou, tedy skupinou příjemců úvěrů, zejména mladí lidé ve věku 18 – 25 let. Tito lidé mají často problémy se splácením spotřebitelských úvěrů. Naopak nejméně rizikovou skupinou jsou lidé v letech 25 – 45 let.

3.4 Oddlužení, neboli osobní bankrot

S ohledem na dění poslední doby a se zjištěním, že stále více osob, firem nebo domácností má stále větší problémy splácet své závazky, je důležité zmínit institut tzv. osobního bankrotu. Tento druh řešení úvěrových problémů je v České republice, po uzákonění v roce 2008, stále častěji využívanou formou. „Od 1. ledna 2008 zde máme v účinnosti zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech

⁴⁷ Heřmánek, J., Podpiera, J., 2003 : Analýza úrokových a neúrokových zisků a rentability v českém bankovním sektoru, Finance a úvěr, 2003

jeho řešení (insolvenční zákon), nahradil tedy zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání.“ Tento zákon zavedl pojem oddlužení, tzv. osobní bankrot.⁴⁸

V situaci, kdy dlužník není schopný dostát svým závazkům nebo má-li problémy se splácením, může to věřitel považovat za platební neschopnost a tím podat návrh na zahájení insolvenčního řízení.⁴⁹

Návrh na oddlužení může podat i sám dlužník. V jeho zájmu je vyhnout se exekuci, protože právě exekutoři jsou ti, kteří zabavují majetek. Nechce-li tedy dlužník přijít o majetek mnohdy i vyšší hodnoty, může insolvenčnímu soudu navrhnout oddlužení.

Oddlužení je institut, který má své podmínky. Lze ho užít, když:

- jedná se o dlužníka nepodnikatele,
- dlužník má alespoň dva věřitele,
- je dlužník v prodlení se splácením alespoň 30 dnů po splatnosti,
- není schopen plnit své dluhy podle insolvenčního zákona.

Oddlužení je možné i tehdy, směřuje-li dlužník do některé z výše uvedených situací, ale ještě daná situace nenastala. Institutem se tedy nechá i předejít nepříjemnostem vzniklým ze zadlužení se.

Finančně nezvladatelnou situaci je samozřejmě potřeba doložit příslušnými výpisy, doklady a jinými podklady, které jsou nutné k posouzení situace soudem. Při splacení minimálně 30 procent všech dluhů je dlužníkovi zbytek dlužné částky prominut.⁵⁰

K oddlužení mohou vést dva způsoby. Buďto zpeněžením majetku nebo splácením dle splátkového kalendáře, přičemž splátky nesmí přesáhnout tzv. životní minimum. O tom, jakým způsobem bude oddlužení provedeno, rozhoduje schůze věřitelů. Při hlasování se 1 koruna dlužné částky rovná 1 hlasu, přičemž rozhodnuto je přijetím prosté většiny hlasů. Věřitelé, kteří mají pohledávky vůči dlužníkovi zajištěné zástavním právem, nemají právo hlasovat a jsou z hlasování vyloučeni.⁵¹

⁴⁸ Insolvenční právo. Insolvenční zákon [online]. 2013[cit. 2013-02-10] Dostupné z WWW: <<http://insolvencni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvencni-pravo.html>>

⁴⁹ ČLFA - Česká leasingová a finanční asociace [online]. 2013[cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.clfa.cz/index.php?textID=48>>.

⁵⁰ Antibankrot.cz [online]. 2013 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <http://www.antibankrot.cz/bankroty_fyzickych_osob.html>.

⁵¹ Smrčka, Luboš. Rodinné finance: Ekonomická krize a krach optimismu. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 538s. ISBN 9788074001994, str. 472.

3.4.1 V číselném vyjádření

V roce 2012 bylo vyhlášeno 16 956 osobních a 3 692 firemních bankrotů. Počet vyhlášených osobních bankrotů dosáhl v prosinci 2012 počtu 1 296, což je o 221 více než v prosinci 2011. Firemních bankrotů pak bylo v prosinci 2012 vyhlášeno celkem 312, což je o 101 více než v prosinci 2011. V obou případech tak meziroční nárůst činí 46 % proti roku 2011. Vyplývá to z aktuální analýzy společnosti CCB – Czech Credit Bureau.⁵²

3.4.1.1 Firemní bankroty v roce 2012

V roce 2012 je nejvyšší počet firemních bankrotů v Moravskoslezském kraji, konkrétně 719 a v Praze, tedy 479 vyhlášených bankrotů. Naopak nejméně využívaný institut byl v Karlovarském kraji, počet bankrotů 76 a v kraji Vysočina, 78 bankrotů. Z těchto čísel většinu tvoří fyzické osoby podnikatelé – jejich podíl na celkovém počtu dosáhl 64 %, pro srovnání - v roce 2011 to bylo 50 %. „Bylo podáno 8 614 návrhů na firemní bankrot, což je o 1 882 více než v roce 2011.“

Mezi nejčastěji zbankrotované společnosti patří obory obchodu, pohostinství, dále oděvní průmysl a největší navýšení, oproti minulým rokům, zaznamenalo stavebnictví – o 17 procent.

3.4.1.2 Osobní bankroty v roce 2012

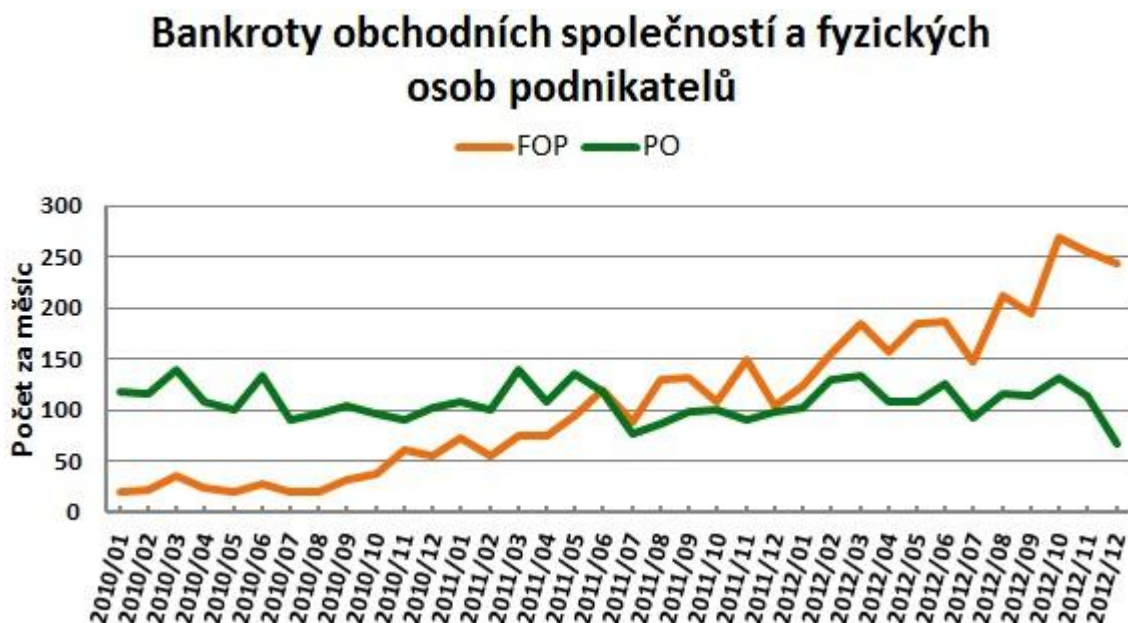
Počet osobních bankrotů v roce 2012 vzrostl o 5 366 proti roku 2011, což je nárůst 46 procent. V poměru na deset tisíc obyvatel je to tedy 16 vyhlášených osobních bankrotů. V roce minulém to bylo jedenáct osobních bankrotů. Nejvyšší počet vyhlášených osobních bankrotů zaznamenal Karlovarský kraj, kde bylo vyhlášeno 41 bankrotů, poté Královéhradecký kraj s 25 osobních bankrotů na deset tisíc obyvatel. Hlavní město, Praha, má naopak jeden z nejnižšího počtu vyhlášených osobních bankrotů – 6 bankrotů na deset tisíc obyvatel. Meziročně se pak počet osobních bankrotů nejrychleji zvýšil v Pardubickém kraji.⁵³

⁵² Osobní bankrot. [online.]. 2013[cit. 2013-02-13] Dostupné z WWW:http://www.informaceofirmach.cz/cribis_news/bankrot-y-cribis_news/v-roce-2012-bylo-vyhlaseno-16-956-osobnich-a-3-692-firem-nich-bankrotu

⁵³ Osobní bankrot. [online.]. 2013[cit. 2013-02-13] Dostupné z WWW:http://www.informaceofirmach.cz/cribis_news/bankrot-y-cribis_news/v-roce-2012-bylo-vyhlaseno-16-956-osobnich-a-3-692-firem-nich-bankrotu

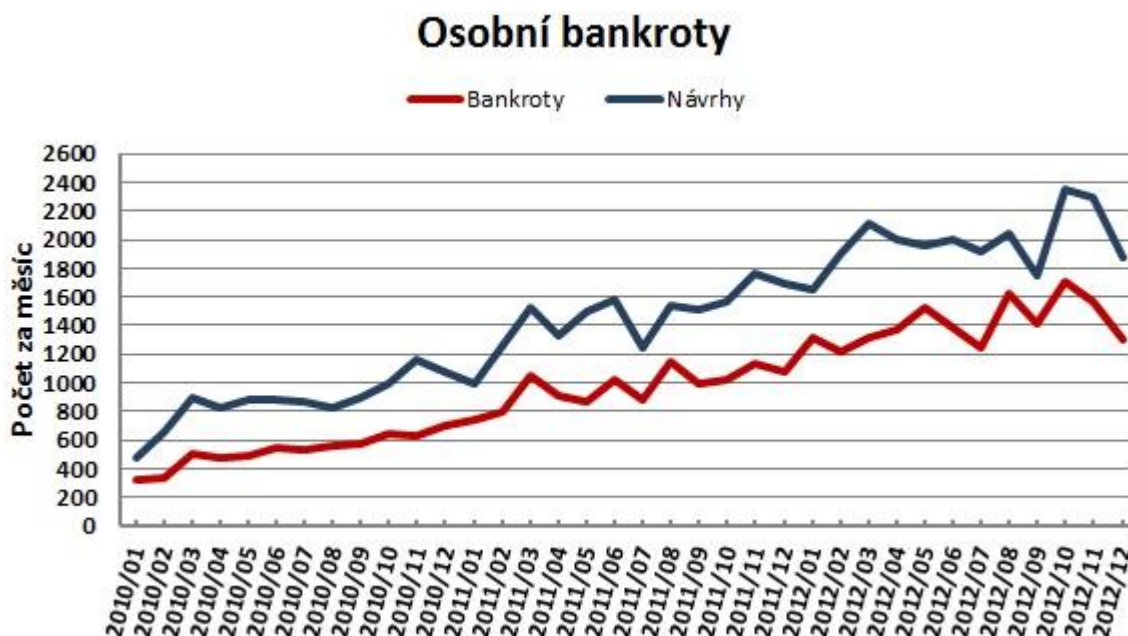
Tento faktor bude mít, dle mého názoru, stále větší počet nezaměstnaných a počty osob, kteří nedokáží zvládnout svoji finanční situaci, budou nadále přibývat.

Graf č. 4.: Bankroty obchodních společností a fyzických osob podnikatelů

Zdroj: Insolvenční rejstřík, výpočty Czech Credit Bureau, a. s.

Graf č. 5.: Osobní bankroty

Zdroj: Insolvenční rejstřík, výpočty Czech Credit Bureau, a. s.

4 BANKOVNÍ DOHLED A ODPOVĚDNOST ČNB NAD POSKYTOVÁNÍM ÚVĚRŮ

4.1 Bankovní regulace a dohled České národní banky

Rád bych v první řadě představil vývoj bankovních funkcí. „Banky mají v hospodářském cyklu specifickou úlohu. Bankovní funkce se měnily v prostoru a čase.“⁵⁴

Ve všech dobách bylo funkcí bankéře vykonávat směnu peněz, která byla nutná v souvislosti s výměnou výrobků mezi kupci. Bankéř, obchodník s penězi, vykonával tuto profesi za pultem nazývaným italsky Banco – z toho také pochází původ jména. Aby se zabránilo riziku převozu hotovostí, probíhaly na trzích transakce proti směnkám, tj. promptním platebním příkazům, které po skončení trhu realizovali na svém platebním místě u směnárníka. Později se směnka stala splatnou na termín, a tím tedy úvěrovým nástrojem. Banky směnky kupují za hotovost a tím se přeměňuje na podklad pro úvěr. Tak se stal směnárník půjčovatelem, tedy bankéřem.

Bankéř nejdříve půjčoval z vlastních peněz, stejně jako se to praktikovalo za státního režimu od zániku feudalismu do r. 1789. Pokud si ale sám půjčil od rodiny nebo známých, šlo prakticky o peníze tichých společníků. Jejich záměrem tedy bylo účastnit se potřeb klientů a jejich neustálého financování, tedy půjčovat dlouhodobě. Bankéř se tak stal nezbytným bodem, přes který prochází všechny platby různých ekonomických subjektů. Nečinné disponibilní prostředky jedněch osob jsou určeny pro jiné osoby, které je potřebují. Tím tedy přeměňuje pohledávky na peníze.

Každý stát má svůj systém, který je založen na zcela odlišných principech. Jednotlivé země se liší svým ekonomickým prostředím nebo politickým systémem. Bankovní systémy můžeme rozdělit na jednostupňové nebo dvoustupňové. Záleží na tom, zda jsou obchodní banky odděleny od bank ústředních. Ve dvoustupňovém systému, který je založen na makroekonomické funkci, zabezpečuje tuto úlohu centrální banka. Naopak komerční banky zajišťují mikroekonomickou funkci. Jednostupňové systémy jsou historicky starším typem

⁵⁴ BRUNO MOSCHETTO, JEAN ROUSSILLON: Banka a její funkce, HZ Praha, 1996, ISBN 80-901918-9-4.

bankovníctví, kdy ještě neexistovala centrální banka a její funkce byly vykonávány obchodními bankami.

Dále můžeme dělit na systémy oddělené a univerzální. Zde řešíme, zda je odděleno obchodní bankovníctví od bankovníctví investičního. V univerzálním systému banky mohou vykonávat různé služby, od těch základních, jako je právě poskytování úvěrů nebo přijímání vkladů, tak po ty investiční úkony (např. obchodovat s cennými papíry atd.). U odděleného systému je investiční a obchodní bankovníctví oddělené.

V České republice máme založen princip dvoustupňový, ale vedle univerzálních bank jsou zde i banky specializované. Jako příklad specializovaných bank můžeme uvést stavební spořitelny, které mohou vzniknout až po udělení bankovních licencí a jejichž činnost je vázána výhradně na poskytování stavebního spoření. Tedy jejich činnost je zaměřená na přijímání účelových vkladů, na které se váže možnost státních dotací a je zde garantován roční výnos. Za splnění určitých konkrétních podmínek jsou spořitelnou poskytovány úvěry. Vedle těchto spořitelen svoji činnost vyvíjejí hypoteční banky. S jejich licencí je spjato i oprávnění vydávat hypoteční zástavní listy.

Součástí bankovního a tedy úvěrového systému můžeme dále považovat i spořitelni a úvěrová družstva. Tyto instituce však česká legislativa nepovažuje za banky.

Vzhledem k tomu, že úvěrový ústav je právnickou osobou, která z titulu obvyklého povolání provádí bankovní operace, přísluší mu také stanovit, co rozumí těmito operacemi: tedy přijímání peněz od veřejnosti, úvěrové operace a poskytování platebních prostředků k dispozici klientům nebo jejich správu. Jedná se o definici úvěrového ústavu vycházející z jeho účelu, na rozdíl od definice obchodníka, vycházející z obchodního úkonu. V dnešní době, aby ústav mohl být úvěrovým ústavem, musí provádět jednu z libovolných operací výše uvedených.⁵⁵

Z Historie

Nejdůležitějším průlomem v historii bankovníctví je vznik centrálního bankovníctví. V současné době centrální banky hrají nezastupitelnou roli

⁵⁵ PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. Komerční bankovníctví v České republice. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 338 s. ISBN 9788024511801

například v oblasti regulace množství peněz v oběhu. Mezi prvními centrálními bankami byly v druhé polovině 17. století banky, které měly za úkol regulovat přebytečné rozhazování vládců a panovníků a tím pozitivně ovlivňovat financování státních pokladen a válek. Původně centrální banky poskytovaly úvěry k financování státní pokladny, až postupem času začali plnit i další funkce.

Vznik centrálního bankovníctví na našem území je spojováno s Rakousko – Uherskem. Mezi prvními bankami byla např. Privilegovaná Rakouská národní banka, založena jako akciová společnost v roce 1816. Tehdy měla provádět emisi hotovostních financí, kde kromě ni tuto činnost provádělo i ministerstvo financí. V roce 1878 pak vznikla Rakousko-Uherská banka. Ta měla emisní monopol na celém území státu.

Za první republiky po roce 1918 zde byla snaha Československé republiky o provedení měnové reformy. Docházelo k postupnému stahování Rakousko-Uherské měny, která byla nahrazována československou korunou. Centrální bankovníctví vykonávala Zemská banka, která byla doplňována Bankovním úřadem ministerstva financí. Tento úřad měl funkci emisního ústavu, správa státního dluhu, regulování peněžního oběhu a devizových rezerv státu. V roce 1926 pak byla založena Národní banka československá. Ta nahradila Bankovní úřad. Národní banka měla hned dva monopoly, emisní a k provádění měnové politiky. Jako první banka na našem území mohla poskytovat úvěry nejen bankám, ale i podnikům. Nemohla však poskytovat úvěry státu. Jejím hlavním úkolem bylo také držet kurz koruny dle zlatého standardu k zahraničním měnám. Dlouho úspěšný boj Národní banky byl však narušen vpádem Němců, který činnost banky na dlouho ukončil.

V poválečném období Národní banka pro Čechy a Moravu a Slovenská národní banka byla podřízena Německé říši. Po roce 1945 se dostává do popředí opět Československá národní banka a dekretem prezidenta republiky ji ustanovil jako hlavní emisní banku s působností na celé území republiky. Měnová politika ustanovila jako měnu československou korunu a prezident Beneš všechny banky svými dekrety znárodnil.

Avšak za doby totalitního režimu republika přešla centrálně plánované hospodářství po vzoru Sovětského svazu. Vnikla nová ústřední banka v roce 1950 – Státní banka československá. Došlo ke znárodnění akciových bank, spořitelen a ostatních úvěrových domů a namísto nich byla vytvořena Státní spořitelna.

Na chvíli jsme tedy přešli do jednostupňového systému a státní banka československá byla centrem celostátního platebního styku. Mezi její nejvýznamnější činnosti patřilo poskytování provozních úvěrů a časem i úvěrování investic a financování podniků. Tato univerzální banka se stala domovem všech ostatních a svůj emisní monopol držela až do pádu totalitního režimu.

V současné době, po roce 1989 došlo k velkému upevnění postavení centrální banky. Státní banka československá byla rozdělena do tří základních částí: na Státní banku československou, Komerční banku v Praze a Všeobecnou úvěrovou banku Bratislava. V roce 1993 došlo z rozdělení republiky a tak vznikla Česká národní banka.⁵⁶

4.1.1 Česká národní banka

Než se budu zabývat samotnou problematikou dohledu a odpovědnosti České národní banky nad dodržováním pravidel v oblasti úvěrových obchodů, je zapotřebí představit roli České národní banky.

Naše centrální banka se řídí zákonem č.: 6/1993 Sb., o České národní bance. Mluví se zde o ní jako o nezávislé instituci moci výkonné. Stěžejní právní úpravou České národní banky je Ústava ČR, konkrétně v hlavě šesté, dále zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, článek 98, devizový zákon č. 219/1995 Sb., zákon č. 21/1992 Sb., o bankách a dále například v zákoně souvisejícím se sjednocením dohledu nad finančním trhem, zákon č. 57/2006 Sb. Česká národní banka dále realizuje své pravomoci prostřednictvím podzákonných norem, vydává svá opatření, jež vytváří na základě zákona a v jeho mezích. Postavení, působnost a další podrobnosti stanoví zákon. Dle ustanovení o ČNB do zvláštní hlavy Ústavy můžeme usuzovat, že je ČNB orgánem sui generis. To znamená, že stojí mimo klasické tripartitní dělení moci. Možná, že vzhledem k ustanovení hlavy šesté, která hovoří jak o ČNB, tak o moci zákonodárné, výkonné i soudní, bychom mohli mluvit o jakési „čtvrté moci“. Tato interpretace je však pouhou úvahou nad začleněním ČNB do jinak fungujícího rozdělení mezi tři základní moci státu⁵⁷. Ústava v článku 98 odstavci prvním hovoří o tom, že do činnosti ústřední banky

⁵⁶ Vencovský, F.: Dějiny bankovníctví v českých zemích. 1. vyd. Praha, Bankovní institut, 1999. ISBN 80-7265-030-0.

⁵² REVENDA, Z.: Centrální bankovníctví, Praha, Management Press, 2001

lze zasahovat jen na základě zákona. Ve druhém odstavci se pak zabývá působností a postavením ČNB, které stanoví zákon. Jde o právnickou osobu, která se nezapisuje do obchodního rejstříku. Sídlo je v Praze. Působí jako správní úřad dle zákona o ČNB. Má ale i právo nakládat se svým majetkem. Plní mnoho funkcí, avšak dle tématu této práce se budu zabývat jen jejím dohledem a odpovědností nad poskytováním úvěrů.⁵⁸

Tato ústřední banka české republiky vykonává dohled nad finančním trhem. Nepatří však mezi ústřední orgány státní správy. Určité definice také v „kompetenčním“ zákoně č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. Česká národní banka může vydávat právní předpisy vyhlášené ve Sbírce zákonů. Jejím úkolem je dohled nad českým finančním trhem, přičemž její rozhodování je nezávislé. Řídicím orgánem je bankovní rada, kterou tvoří guvernér, dva viceguvernéři a čtyři vrchní ředitelé. Jednotlivé členy jmenují do funkce prezident na šest let.

Hlavním cílem banky je udržení cenové stability. To znamená, že se snaží udržet nízko inflační prostředí v ekonomice, což pomáhá vytvářet udržitelný hospodářský růst.⁵⁹

ČNB rovněž podporuje obecnou hospodářskou politiku vlády, pokud není tento vedlejší cíl v rozporu s cílem hlavním. Určuje měnovou politiku, vydává bankovky a mince, řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, vykonává dohled nad bankovním sektorem, kapitálovým trhem, pojišťovnictví apod. Prostřednictvím hlavní úrokové míry ovlivňuje činnost komerčních bank v Česku. O výši hlavní úrokové sazby, podle které se úročí půjčky právě komerčním bankám, rozhoduje na pravidelných zasedáních bankovní rada. Výše sazeb také mimo jiné ovlivňuje kurz koruny vůči ostatním zahraničním měnám.

Mezi základní úlohy centrální banky tedy patří: měnová politika, emise oběživa, peněžní dohled, platební styk, zúčtování bank, styk se zahraničními centrálními bankami nebo např. devizová činnost.

Česká národní banka provádí tzv. měnovou politiku státu prostřednictvím regulace peněžní zásoby, úrokových sazeb a devizového kurzu. Do jisté míry ovlivňuje vývoj cenové hladiny, ekonomického růstu, zaměstnanosti, platební

⁵⁸ zákon č.: 6/1993 Sb., o České národní bance.

⁵⁹ Revenda, Z.: Centrální bankovníctví. 2. rozš. vyd. Praha, Management Press, 2001. ISBN 80-7261-051-1.

bilance a stabilitu na finančním a devizovém trhu. Pokud ČNB zvýší nabídku peněz v ekonomice, zvýší se poptávka po zboží, zvýší se hospodářský růst i zaměstnanost, ale zároveň se i zvýší inflace. Pokud ČNB sníží nabídku peněz v ekonomice, zmenší se poptávka po zboží, sníží se hospodářský růst a sníží se zaměstnanost, ale zároveň se sníží inflace. Při provádění měnové politiky Česká národní banka ovlivňuje úvěrový trh pomocí:

- **Povinných minimálních rezerv**

Banky mají povinnost vkládat určité minimum na účet centrální banky. Tyto peníze se však neúročí. Centrální banka tímto reguluje množství peněz v oběhu.

- **Operací na volném trhu**

Centrální banka obchoduje s cennými papíry, což jsou státní pokladniční poukázky, které emituje ministerstvo financí a které jsou využívány k vyrovnání schodků státního rozpočtu.

- **Diskontní sazby**

Diskontní sazba je úrok, za který centrální banka poskytuje krátkodobé úvěry obchodním bankám. Pokud je diskontní sazba vysoká, poptávka po úvěru ze strany obchodních bank je nízká. V případě, že dojde ke snížení diskontní sazby, poptávka po úvěru od ČNB se zvýší. Změna diskontní sazby velmi ovlivňuje ostatní úrokové míry.

- **Repro sazby**

Úroková sazba centrální banky pro reeskont směnek - tzv. refinanční sazba. Je podstatně vyšší než diskontní sazba. Je to nejběžnější sazba mezi ústřední bankou a obchodními bankami.

- **Lombardní sazby**

Je vyšší než diskontní a repro-sazba. Používá se jako úroková sazba na úvěry obchodních bank se zástavou cenných papírů.⁶⁰

Česká národní banka zejména vykonává dohled nad činností bank, bezpečným fungováním bankovního systému, posuzuje žádosti o udělení licence, kontroluje dodržování zákonů a předpisů ostatními bankami.

⁶⁰ Česká národní banka [online] 2013 [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2012/20121101_menove_rozhodnuti.html

Vraťme se ale k tématu práce. Hlavním cílem bankovního dohledu je úsilí o omezení rizik spojených s vykonáváním bankovních činností a zejména s tímto spojený dohled nad poskytováním úvěrů v obchodních bankách tak, aby byla zajištěna ochrana zájmů vkladatelů a spolehlivost a funkčnost bankovního systému. Zejména funkční úvěrová problematika má příznivý dopad na důvěru veřejnosti k bankovnímu sektoru i na důvěru obyvatelstva v českou měnu.

Která funkce centrální banky však ještě s poskytováním úvěrů a dohledem nad touto činností souvisí, je poskytování bankovní služby pro stát a veřejný sektor. Ústřední banka vede účty organizacím napojeným na státní rozpočet (finanční a celní úřady, Česká správa sociálního zabezpečení, úřady práce, příspěvkové organizace, státní fondy apod.) Spadá sem i správa státního dluhu, poskytnutí úvěru státu a operace souvisejícími se správou dluhu. Za tuto činnost se Česká národní banka zodpovídá dvakrát ročně Poslanecké sněmovně.⁶¹

4.1.2 Odpovědnost České národní banky za poskytování úvěrů

Česká národní banka neustále usiluje o zajišťování dohledu nad finančním trhem a jeho souladu s mezinárodními standardy. Stále se snaží sledovat vývoj v této oblasti a plní nejnovější kritéria pro bankovní dohled.

Základ pro její činnost tvoří tzv. hlavní principy bankovního dohledu, které byly vydané Basilejským výborem pro bankovní dohled, a to v roce 2012.

Má poměrně jasné vymezení odpovědnosti s cílů, a sice odpovědnost, objektivitu a pravomoc.⁶² Vykonává pravomoci svěřené jí právními předpisy a pomocí nichž sleduje svůj primární cíl, kterým je zajištění cenové stability. Tuto svou činnost centrální banka vykonává s ohledem na pravomoci jiných složek státu. Také uplatňuje svoji nezávislost v oblasti dohledu. Mezi základní hodnoty právě patří nezávislost, odpovědnost, zajišťování zdrojů a právní ochrana dohledu. A právě tato nezávislost České národní banky ji zajišťuje plnou diskrétnost pro dohled a vyhlášení opatření pro kontrolované subjekty. Vždy reaguje na makroekonomické finanční analýzy, zajišťuje správné fungování dohledu a je vždy střetem nových právních předpisů, které se snaží iniciovat a ihned aplikovat.

⁶¹ Bakeš, M. a kol. Finanční právo, 4. Aktualizované vydání, Praha : C. H. Beck, 2006, 771 s. str. 43, marg. číslo 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190

⁶² Česká národní banka [online] Strategie dohledu, 2013, [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/strategie_dohledu.html

Jednou z nejčastějších forem regulace je úvěrová angažovanost. Jedná se tzv. limity pro některé druhy úvěrů, které jsou poskytovány ze strany bank vůči jednomu klientovi. Cílem opatření je zabránit nadměrnému úvěrovému riziku. Odpovědností centrální banky je poskytovat subjektům výroční zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem, zveřejňovat tato na svých webových stránkách a podávat zprávy o své činnosti Parlamentu České republiky. To také znamená, že sama centrální banka podléhá dohledu.

Mezi metody výkonu dohledu patří výkon dohledu na dálku a kontrola na místě. Tyto dva nástroje jsou vždy diskutovány vedoucími dozorového aparátu a jejich volba je individuálně určena dle její efektivnosti v daném konkrétním případě. Samotná činnost dohledu je pak systematicky plánovaná a vykonávaná v souladu s interními předpisy. Poskytnuté informace od vnějších subjektů jsou pro centrální banku důležité nejen pro mimořádný dohled, ale zejména ten pravidelný. Cílem je zajištění nápravy a preventivní působení činnosti dohledu. Přijetí poskytnutých nápravných opatření je dohledem pravidelně ověřováno.

4.1.3 Dohled a regulace

Dle interpretace by se dalo říci, že dohled je nadřazen regulaci. Regulací Českou národní bankou rozumíme stanovování určitých pravidel, kterými se musí ostatní instituce řídit. Je tedy přímo i nepřímo regulována činnost institucí. Zároveň je ale i naše centrální banka regulována vyššími právními předpisy Evropské Unie. Tyto předpisy s vyšší právní silou mohou zasahovat do interpretace nebo nezákonným zásahům České národní banky. Po stanovení pravidel je potřeba kontroly. Kontroly nad dodržováním a naplňováním účelu pravidel. Toto je úkol dohledu, který na našem území vykonává Česká národní banka. V případě porušení pravidel jsou stanoveny sankce.

Dle § 44 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, tato banka vykonává dohled nad bankami, pobočkami zahraničních bank, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, platebními institucemi, poskytovateli platebních služeb a nad běžným fungováním bankovního systému. Dále vykonává dohled nad obchodníky s cennými papíry, emitenty cenných papírů, centrálním depozitářem, pojišťovnami, penzijními fondy, zpracovateli tuzemských bankovek i činností jiných osob s povolením dle zvláštních právních předpisů. Ve druhém odstavci tohoto paragrafu zákon pojednává o tom, co dohled

zahrnuje. Spadá sem např. rozhodování o žádostech o udělení licencí, kontrola dodržování podmínek, kontrola dodržování zákonů, ukládání opatření a sankcí nebo řízení o správních deliktech. Podle zákona o České národní bance zahrnuje dohled nad úvěrovými institucemi i žádosti o udělování licencí, povolení a souhlasů dle zvláštních právních předpisů, kontrolu nad dodržováním podmínek stanovených licencemi, kontrolu dodržování vyhlášek a opatření vydaných Českou národní bankou.⁶³

Podle § 44a Česká národní banka vykonává dohled nad dodržováním povinností stanovených občanským zákoníkem pro uzavírání smluv o finančních službách, pojednává také o zákazu používání nekalých obchodních praktik a nad dodržováním povinností při sjednávání spotřebitelského úvěru.

Ustanovení paragrafu 45 říká, že při výkonu dohledu se vztahy mezi Českou národní bankou a kontrolovaným subjektem řídí základními pravidly kontrolní činnosti, stanovenými zvláštním zákonem pro orgány státní správy.

V zemích, kde již tržní ekonomika dobře funguje, se přišlo velmi záhy na to, že bankovní dohled, dohled nad poskytováním úvěrů, zřizování bankovních i nebankovních institucí, jakož i podmínky a požadavky na jednotlivé subjekty, musí být regulováno. Proto vznikla instituce bankovního dohledu. Činnost bank, jakož i nebankovních institucí je regulována velkým množstvím právních předpisů, tzv. bankovní regulace. Dozor nad dodržováním pravidel se pak nazývá bankovním dohledem.⁶⁴

Zřejmě největším prohřeškem centrálního bankovního dohledu nad poskytováním úvěrů, který nakonec vyústil v největší světovou recesi za poslední desítky let, byla americká hypoteční krize.

4.1.3.1 Americká hypoteční krize

„Americká krize trhu s hypotékami, která v červenci a srpnu 2007 vyústila ve finanční propad burzovních trhů v USA, byla způsobena rizikovými hypotečními úvěry. Kvůli propojenosti trhů se tato krize rychle přelila do celého světa a nakonec přerostla ve světovou finanční krizi.“⁶⁵

⁶³ Česká národní banka [online]. Dohled nad finančním trhem. 2013 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/index.html

⁶⁴ Česká národní banka [online]. Dohled nad finančním trhem. 2013 [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/.

⁶⁵ Street art komentující hypoteční krizi, Manhattan New York

Vzhledem k tomu, že systém financování hypotečních úvěrů ve Spojených státech byl velmi nedůsledný, nebylo prakticky ani jiného východiska. Důsledkem pak byl kolaps obchodníků s půjčkami, znehodnocení domácí měny a růst cen komodit. Nebudu se však zabývat všemi mikroekonomickými ani makroekonomickými důsledky krize, ale zaměřím se především na příčinu krize jako takové z pohledu úvěrů.

Přesný časový rámec této události se nedá jednoznačně definovat, můžeme ale spekulovat, že počátek krize nastal, když pronikla na veřejnost. Avšak já osobně považuji počátek dne 29. 6. 2006, když se zvedla základní úroková sazba prostřednictvím Federálního rezervního systému (Fed).

Jednotlivé příčiny krize také nejsou konkrétně definovatelné. Může za ně celá řada faktorů, avšak obecně se dá říci, že za krizi mohou bankovní a jiné úvěrové domy, které svým nerozvážným chováním - půjčovat za každou cenu každému – napomohly už tak nestabilní ekonomice. Chceme-li však opravdu najít příčinu krize, musíme se podívat už do daleké minulosti. Proces byl utvářen díky zákonům, kterými banky postupně dostávali svoji volnost v rozhodování a tím i možnost poskytovat nesplacené hypoteční úvěry. Jedním z takovýchto zákonů je např. Community Reinvestment Act z roku 1977. Může za prosazení bank stát se sociálnějším institucemi. Banky začali půjčovat nezávisle na bonitě klientů nebo jejich solventnosti, a tím se úvěry stávali čím dál méně kvalitní. Tím postupně docházelo, z pohledu bank, ke smazávání rozdílů sociálně slabšího obyvatelstva. Postupem času menší banky s touto filozofií začali fúzovat a tím byl dán základ pro vytvoření subprime hypoték.

Jedním z významných problémů, které je zapotřebí zmínit, bavíme-li se o hypoteční krizi, je také tzv. Dot-com bublina. Ta měla za následek zvýšení nezaměstnanosti v USA a tím přispěla k úvěrové nesolventnosti. Firmy věděly, že prudký rozvoj internetového podnikání je velkým potenciálem, tak se, zejména díky emisí cenných papírů, snažily rychle sehnat finance na získání co největšího podílu na trhu. S myšlenkou, že návratnost těchto investic je max. do pěti let, investovaly více, než si mohly dovolit. Opak byl však pravdou. Tento jev je velmi dobře patrný z burzovního indexu NASDAQ, kde jasně vyplývá, že akcie byly na vrcholu v roce 2000, a poté následoval pád zpět až na rok 1998. Po splasknutí

Dot-com bubliny firmy odepisovaly nenávratné investice, vzhledem k tomu, že již neměly prostředky k financování ztrát. Ale firmy, které v tuto dobu nebankrotovaly, prováděly restrukturalizaci a tím se zvýšila v USA nezaměstnanost až o dvě procenta.

Další příčinou hypoteční krize bylo špatné systémové nastavení celého odvětví, resp. regulace bank a bankovního dozoru. Americký systém tehdy nereagoval na ekonomické ukazatele a tím rezignoval na kontrolu bankovníctví. Spíše než o kontrolu šlo tedy o regulaci trhu a jeho propojení se státními zájmy. Tím banky ztratily motivaci k dodržování principů.

Pokles základní úrokové sazby vedl rodiny k vyšším výdajům, a tím byla recese zažehnána. Velmi záhy ale domácnosti žily na dluh více než před krizí. Rostla tím spotřeba. Díky ní se sice zvedlo HDP, ale úrokové míry hypotečních úvěrů tak klesly na úroveň, která byla dostupná i sociálně nejslabším lidem. „V roce 2002 se začal prudce zvyšovat rozdíl mezi dlouhodobou fixací úrokových sazeb (v USA je běžně nabízena třicetiletá fixace) a úvěry s fixací pohyblivou. Zatímco v roce 2000 byla třicetiletá fixace okolo 7,75 procent a roční fixace se pohybovala okolo 7,25 procenta, v roce 2003 již byl mezi těmito sazbami rozdíl téměř 1,5 procenta – tj. 5,5 a 3,5 procenta. Tento rozdíl samozřejmě vedl k vyššímu využívání pohyblivé úrokové sazby.“⁶⁶

Umělým zvyšováním Federálním rezervním systémem v lednu 2006 se pak úrokové sazby dostaly zpět až na 5,25 procent, což bylo příznivé pro příliv nových investic i zahraničního obchodu. Tím ale domácnosti přestávaly být solventní.

S hypoteční krizí také souvisí tzv. realitní bublina. Dříve, do roku 2001, nemovitostní trh rostl stabilně, což odpovídalo nárůstu obyvatel. Snížením úrokových sazeb narostl počet domů k prodeji, ale americká ekonomika nebyla na tento jev připravena. Příjmy domácností navzdory tomu zůstaly neměnné, a proto se na trhu vyskytovalo stále více nemovitostí, které neměl kdo kupovat. Realitní bublina měla dvojí podobu: trh s novými domy a trh se starými.

Dalším problémem je klasický hypoteční úvěr. Lidé si pořizují luxusnější bydlení, než si mohou dovolit, a pak tento dům nemohou prodat, protože hodnota domu již nekryje celý úvěr, a tím si nemohou dovolit další úvěr na méně luxusní

⁶⁶ Černá labuť, Nassim Nicholas Taleb, Paseka, 2012, Překlad: Hořínek Jan, ISBN: 978-80-7432-128-3

bydlení. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že díky nízkým úrokovým sazbám si hypoteční úvěr mohou dovolit i ti nejméně bonitní lidé a ti, kteří by na klasický úvěr dosáhnout měli, si půjčují více, než odpovídá jejich ekonomickému standardu.

Bankovní domy mají za povinnost dodržovat principy obezřetného podnikání. Poměr mezi vlastním kapitálem a poskytnutými úvěry musí být zachován, aby množství poskytnutých úvěrů neohrozilo existenci bank. Když dojde k překročení tohoto poměru, nastává tzv. bankovní sekuritizace.

I když je sekuritizace pro trh přínosem, zneužitím bank dovedla americký trh až ke krizi- a to když začaly banky subprime hypoteční úvěry seskupovat a následně je prodávat nebankovním institucím. Poskytovatelé úvěrů tedy přišli na to, jak vydělávat ihned na prodeji úvěrů a nečekat na splácení klientem.

I tato krize propadla vlivu spekulací. U každé krize se mluví o tom, nakolik media, novináři a zejména profesionální spekulanti na trzích ovlivňují krizi jako takovou. Spekulanti totiž mohou včas rozpoznat příčiny, odhadnout tak předpokládaný vývoj ekonomiky a dle toho se zachovat. Přesně tak se také stalo v roce 2007, kdy právě tato skupina realitní trh velmi rychle opustila, a tím na krizi vydělala. Do jaké míry však ovlivnila právě průběh krize, se nechá jen polemizovat.

V dlouhodobém růstu hospodářství se hodnota nemovitostí v čase zvyšuje, a to i přes její opotřebovávání. Toto vedlo ke kupování nemovitostí a tím stále zvyšování jejich cen.

Národní asociace obchodníků s nemovitostmi vypracovala studii, kde zjistila, že 23 procent všech zakoupených nemovitostí bylo pořízeno jen jako investice. Tedy investoři neočekávali příjmy z nájmu, ale z růstu cen nemovitostí. Nákup tedy nebyl investicí do realit, ale pouhou spekulací. Tím byl postaven základ pro realitní bublinu. Začaly se tedy prodávat tzv. NINJA hypoteční úvěry (poskytované i zcela nebonitním klientům), které zanedlouho byly poskytovány prakticky všemi bankami.

Ve Spojených státech amerických jsou hypoteční úvěry odlišné od evropských. Banka je zde vlastníkem nemovitosti a až po splacení úvěru se dlužník stává majitelem. Při nesplácení je pak banka oprávněna dům/byt prodat. Ztráta je v případě neúspěšného prodeje rizikem banky. Když se ceny nemovitostí propadly na samé dno, zajištění v tuto chvíli bylo nedostatečné.

Banky se, pod vidinou kompenzace ztrát, snažily utajit pravdivé informace až do poslední chvíle. Až když se krize začala projevovat i v jiných oblastech ekonomiky, vyšla pravda najevo. Pravý rozsah krize byl patrný od 18. března 2008, kdy JPMorgan Chase převzal Bear Stearns za hodnotu 236 milionů dolarů, avšak Fed mu poskytl záruku za 30 miliard dolarů. Od září 2008 pak začala být krize zajímavá i pro media, když se v problémech ocitla jedna z nejsilnějších bank Lehman Brothers. O její záchranu se ještě pokusila britská banka Barclays, už se ale nedalo nic dělat. Tak banka založená v roce 1850 oznámila bankrot.

4.1.3.2 Změna hypoteční krize na světovou finanční krizi

Hypoteční krize přerostla ve světovou finanční krizi. Dalo by se říci, že píše-li se někde o problémech hypotečních úvěrů, jakoby tyto problémy zmizely s krachem Lehman Brothers. Finanční systém se v té době potýkal s nedostatečnou likviditou. V důsledku toho neustála situaci největší americká spořitelna Washington Mutual, která 25. září 2008 oznámila bankrot. V tomto případě se jedná o největší bankrot v dějinách Spojených států.

V tomto okamžiku již banky přestaly půjčovat nebo půjčovaly na vysoký úrok. Nevýhodou finanční krize, kterou vyvolala krize hypoteční je, že znehodnocení cen nemovitostí vedlo k situaci, kdy firmy nemají čím ručit. To pro společnost, ale i podnikatelský sektor představovalo velké riziko a problémy. Většina zaměstnavatelů si totiž na výplaty zaměstnancům půjčují a bankám vrací až ve chvíli, kdy je jim proplacena faktura. Docházelo tedy k masivnímu propouštění a ti co nebyli propuštěni, žili v obavě, jestli dostanou příští měsíc výplatu. Tento proces některé firmy zachránil, ale nespokojených pohledávek na trhu je dodnes velké množství, a to vedlo banky k přehodnocování dlouhodobých plánů. Například dnes již lépe prověřují hodnotu zástavy nebo bonitu klientů. Dnes je brán mnohem větší zřetel na „scoring“ klienta.

Krize likvidity tak zmrazila úvěrový trh a kvůli snížené spotřebě poklesl HDP, čímž se ekonomika dostala do recese. Do cenných papírů tehdy krytých americkými hypotékami investovala celá řada podniků mimo USA, a tudíž se krize stala celosvětovou.

Když krize přerostla v krizi likvidity, banky měly málo finančních prostředků. Domácnosti se dostávaly čím dál častěji do platební neschopnosti.

Tím se krize stále prohlubovala. Vzhledem k nejistotě ohledně reálné ceny peněz se investoři rozhodli přenést své majetky do zlata, které se tak stalo nejdražší komoditou poslední doby. V rozvojových zemích se krize projevila tím, že zde byl velký problém sehnat potraviny a věci každodenní potřeby. Přes všechny podniknuté kroky, učiněné finančními institucemi, se hypoteční krize stala krizí světovou, zasahující do všech odvětví ekonomiky. Nejprve krachovaly banky a pojišťovny, poté se zhroutily akcie na burze a firmy v tomto důsledku neměly dostatečné zajištění úvěrů.^{67, 68}

4.1.3.3 Česká republika

České republiky se hypoteční krize příliš nedotkla, neboť její banky ani občané nadrželi nijak zajímavé procento amerických hypoték. U českých bank úvěry tvoří cca 80 % depozitních vkladů. Naštěstí se české banky v polovině roku 2008 rozhodly omezit poskytování úvěrů. Dokonce jsme zaznamenali pokles oproti roku minulému. V roce 2008 tvořil objem hypoték 117 miliard korun, zatímco v roce 2007 se jednalo o 142 miliard.

České republiky se krize dotkla hlavně kvůli omezení vývozu spotřebních věcí do zemí exportu. Vznikl tzv. NERV (Národní ekonomická rada vlády). NERV je složen z profesionálů z oboru a má za úkol radit vládě v úsudcích a rozhodování. Ve svém protikrizovém plánu se zasadil hlavně o podporu zemědělství, osvobození záloh na daně, neuplatňování sankcí, rozložení splátkových kalendářů apod.

Česká národní banka se snažila včas reagovat a tím zmírnit dopady a následky krize. Ve prospěch úvěrového trhu snížila sazby dvoutýdenní repo operací (repo sazby), marginální zápůjční facility (lombardní sazby) i depozitní facility (diskontní sazby). Sníženo bylo až na historické minimum. ČNB tak zavedla tzv. dodávací facility, kde je možnost čerpat likviditu buďto na dva týdny, nebo na tři měsíce.

Mezi nejvíce postižené oblasti patří spotřební úvěry, které jsou dostupnější pro širší skupinu lidí a současně nesou vyšší úrokové zatížení, než hypotéky. Hypoteční úvěry jsou podle statistik bankovního registru kvalifikovány

⁶⁷ Černá labuť, Nassim Nicholas Taleb, Paseka, 2012, Překlad: Hořínek Jan, ISBN: 978-80-7432-128-3

⁶⁸ The Big Short: Inside the Doomsday Machine, Michael Lewis, Překlad: Michal Šašma, nakladatelství Dokořán, 328 stran, 2013, ISBN: 978-80-7363-487-2

jako nejméně rizikové, stejně jako úvěry ze stavebního spoření. Proč tomu tak je? Banky a stavební spořitelny si u dlouhodobých úvěrů v podání hypoték nebo úvěrů ze stavebního spoření více hlídají schopnost splácet a tím i snižují své riziko při půjčování peněz na dlouhou dobu.

Zřejmě nejvíce dopad hypoteční krize pocítila společnost ČSOB, jejíž zisky se meziročně propadly o 90%. České společnosti přišli o nejvíce peněz kvůli investicím v islandských bankách, krachem Lehman Brothers nebo přeceněním rizikových dluhopisů.⁶⁹

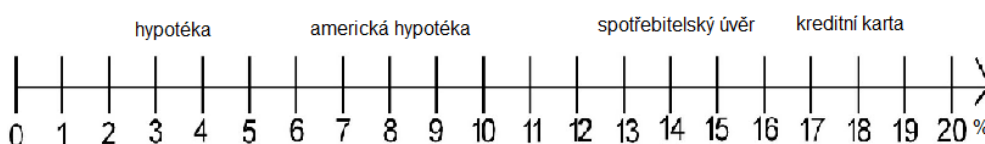
⁶⁹ ČNB, [online]. 2013[cit. 2013-02-18]. Dostupné z WWW:
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100409_conseq.pdf

5 SROVNÁNÍ S NEBANKOVNÍMI PŮJČKAMI

V této části své práce se zaměřím na srovnání jednotlivých možností úvěrování mezi bankovním a nebankovním sektorem a jejich uplatňování a využívání.

Dále se budu věnovat srovnání tří nejpoužívanějších typů úvěrů mezi koncovými spotřebiteli z oblasti bankovního a nebankovního sektoru. Postupně představím úvěry dle zájmu o ně z pohledu statistik, a to následovně: hypoteční úvěry, úvěry (meziúvěry) ze stavebního spoření a spotřebitelské úvěry.

Graf č. 6.: Srovnání úvěrů dle úrokové sazby

Zdroj: autor

5.1 Hypoteční úvěr

Vzhledem k tomu, že úvěry pro financování vlastní bytové potřeby dnes tvoří většinu všech poskytovaných úvěrů, zaměřím se na dva druhy těchto úvěrů: hypoteční úvěr a úvěr ze stavebního spoření.

Dnes tvoří hypoteční úvěry cca 70 procent všech úvěrů poskytovaných k financování potřeb vlastního bydlení. Lidé se často rozhodují mezi volbami koupě vlastního bydlení nebo nájmu. To je spojováno s určitou typologií klienta, jeho věkem ale i pocitem bezpečí. Je zapotřebí ale zvážit, že úvěr na bydlení vždy na dlouhou dobu ovlivní životní situaci jedince.⁷⁰

Definici hypotečního úvěru najdeme v zákoně o dluhopisech č. 190/2004 Sb., §28/ odstavec 3. Tato definice zní: „Hypoteční úvěr je úvěr, jehož splacení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné. Úvěr se považuje za hypoteční úvěr dnem vzniku právních účinků zástavního práva.“ Hypoteční úvěr patří k nejstarším druhům bankovních úvěrů, jejichž splacení je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné, když pohledávka z úvěru nepřevyšuje dvojnásobek zástavní hodnoty zastavené

⁷⁰ Spolupráce autora s finanční institucí OVB Allfinanz, a.s.

nemovitosti. Úvěr se považuje za hypoteční úvěr dnem vzniku právních účinků zástavního práva. Hypoteční úvěr je určen na koupi nebo výstavbu nemovitostí, opravu, modernizaci, rekonstrukci nebo koupi podílu nemovitosti za účelem vypořádání dědictví. Může být také použit za účelem splácení dříve poskytnutých úvěrů – tzv. konsolidace. Pro účely krytí hypotečních zástavních listů lze pohledávku z hypotečního úvěru nebo její část použít teprve dnem, kdy se emitent hypotečních zástavních listů o právních účincích vzniku zástavního práva k nemovitosti, dozví.

Vzhledem k tomu, že stát má zájem o zvyšování ekonomické kvality v domácnostech, podporuje obyvatelstvo, aby neplatilo zbytečně nájem a zkusilo požádat o příspěvek do vlastního bydlení. Tento jev jsme dosud znali jen pro mladší populaci, do 36 let věku, avšak to by se mohlo v dohledné době změnit. Státní dohled nad poskytováním hypotečních úvěrů tak pomáhá zvyšování kvality života, plní funkci veřejného vzdělávání a reguluje tímto množství poskytnutých úvěrů v České republice.

Předmětem těchto hypotečních úvěrů jsou dle §28 odstavce 4 zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, nemovitosti, které se podle odstavce 3 musí nacházet na území České republiky, členského státu Evropské unie nebo jiného státu v Evropském hospodářském prostoru.

Povinné je zajištění nemovitostí, což vyplývá z povahy hypotečního úvěru. Účelem zajištění úvěrů je minimalizace ztrát věřitele a dosažení návratnosti pohledávky v případě, že dlužník není schopen dostát svým závazkům z důvodů nenadálých příčin (úmrtí, nemoc, ztráta příjmů).⁷¹

5.1.1 Poplatky za vedení úvěrového účtu

Zřejmě největší aktualita z posledních měsíců je protiprávnost bank při vybírání poplatků za vedení úvěrových účtů. Dne 23. 2. 2013 plnou moc pro zastupování v hromadné žalobě o navrácení poplatků požádalo **23 498 lidí, kteří požadují vrácení téměř 170 000 000 Kč.**⁷² Jak tedy mnozí z nás vědí, a valná většina zkusila, platit za vedení úvěrového hypotečního účtu je nadmíru

⁷¹ Kašparovská, V.: Banky a komerční obchody. 1. vyd. Kravaře: MARREAL SERVIS, s.r.o., 2010. 172 s. ISBN 978-80-254-6779-4.

⁷² Bankovnipoplatky.cz, [online]. 2013[cit. 2013-02-18]. Dostupné z WWW: <http://www.bankovnipoplatky.com/pozor-iniciativy-proti-bankovnim-poplatkum-za-vedeni-uveru-spojuzi-sily-19695>

nepříjemné a zbytečné. Mnozí již v minulosti zkusili zažádat zpětně o přiznání práva na vrácení zaplacených poplatků. U některých bank úspěšně, u jiných nikoliv.

Ještě donedávna tímto banky motivovaly klienty, aby nerefinancovali a zůstávali u stávající banky. Dnes už však víme, že banky nemají oprávnění žádat tento druh poplatku, tudíž v posledních dnech se na banky valí velké množství žádostí o přiznání uhrazených poplatků zpět.

Tento spor o vrácení poplatku má počátky u Nejvyššího soudu v Německu, který rozhodl, že tento poplatek je v rozporu s unijní legislativou. Spolkový soudní dvůr vycházel z německé právní úpravy (§307 Občanského zákoníku), který byl podnícen směrnicí Rady 93/13/EHS, o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Tato směrnice se v České republice dotýká ustanovení §55 a §56 Občanského zákoníku. U nás byl prvním podniknutým krokem článek na serveru www.epravo.cz pana Stephana Heidenhaina ze září roku 2012. Soud konstatoval, že úvěrový účet není potřebný, protože klienti vědí, že hypoteční úvěr se musí splácet, aby o nemovitost nepřišli. Fakt, že banka spravuje dva účty k jednomu úvěru, je čistě jen z administrativního hlediska. Banky totiž mohou evidovat jen jeden účet, na který by chodili splátky úvěrů, a tyto by se rozlišovaly dle variabilního symbolu. Tím tedy vyplývá, že vedení dvou účtů je rozhodnutím banky, chce-li takto úvěr spravovat, a tudíž by jí neměla náležet odměna.

Článek podpořila media, k tomu se přidaly první žaloby a banky již nemohou poplatek vyžadovat. Konkrétní 2 banky, které si donedávna poplatek účtovaly (Komerční banka, a.s. a Volksbank CZ, a.s.), dokonce tento poplatek již vyloučily ze svého sazebníku.

Dalo by se možná mluvit i o absurditě tohoto poplatku. Vždyť i anketa Nejabsurdnější bankovní poplatek, kterou server www.bankovnípoplatky.com zveřejňuje, je plná článků na toto téma. Je pravdou, že tato absurdnost by mohla hraničit i s protiprávností.^{73, 74, 75}

⁷³ Mesec.cz, [online]. 2013[cit. 2013-02-18]. Dostupné z WWW:

<http://www.mesec.cz/clanky/kazdy-se-musi-o-zaplacene-poplatky-poprat-sam/>

⁷⁴ Jdeto.cz, [online]. 2013[cit. 2013-02-18]. Dostupné z WWW: <http://www.jdeto.de/>

⁷⁵ Poplatkyzpet.cz, [online]. 2013[cit. 2013-02-18]. Dostupné z WWW: <http://www.poplatkyzpet.cz/>

Graf č. 7.: Průběh anuitního splácení hypotečního úvěru

Zdroj: autor

5.2 Stavební spoření a úvěry ze stavebního spoření

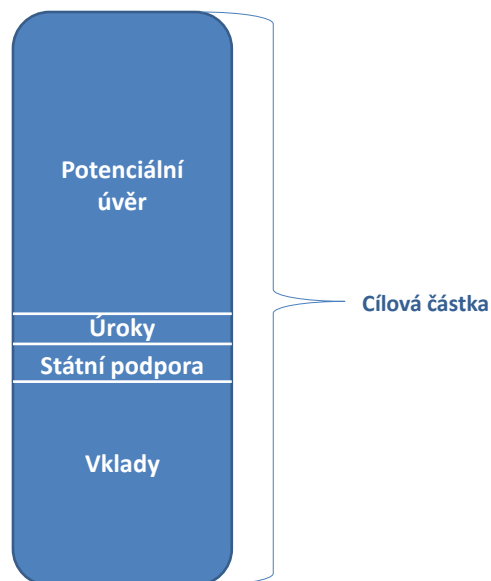
Stavebním spořením můžeme zajistit jakékoliv cíle a potřeby zákazníka. Jedná se o univerzální produkt vhodný pro každého klienta.

5.2.1 Vznik úvěrů ze stavebního spoření

Myšlenka stavebního spoření vznikla již v 18. století v Anglii z často neúspěšné snahy zařídit si samostatně vlastní střechu nad hlavou. Spojilo se více lidí, kteří si chtěli postavit vlastní dům a začali spořit společně. Poté co byla naspořená částka dána k dispozici tomu jedinci, který potřeboval postavit dům co nejrychleji. Ten dále nespořil, ale platil splátky. Celá situace se opakovala tak dlouho, dokud nebyla uspokojena potřeba všech. Díky této spolupráci se průměrná doba financování bydlení zkrátila na polovinu.⁷⁶

⁷⁶ Bakeš, M. a kol. Finanční právo, 4. Aktualizované vydání, Praha : C. H. Beck, 2006, 771 s., str. 58, marg. číslo 232, 233

Graf č. 8.: Graf označující složení cílové částky

Zdroj: autor

5.2.2 Výše a výpočet státní podpory:

Podle starého zákona: (smlouvy uzavřeny do 31. 12. 2003 a o státní podporu požádáno do 31. 12. 2004) Záloha státní podpory se počítala ve výši 25 % z ročně uspořené částky (z vkladů, připsaných úroků z vkladů a z připsaných úroků ze zálohy státní podpory) nejvýše však z částky 18.000,- Kč.

Podle nového zákona: (smlouvy uzavřeny po 1. 1. 2004) Záloha státní podpory se počítala ve výši 15 % z ročně uspořené částky (z vkladů, připsaných úroků z vkladů a z připsaných úroků ze zálohy státní podpory) nejvýše však z částky 20.000,- Kč.

Podle současného zákona: Záloha státní podpory se počítá ve výši 10 % z ročně uspořené částky (z vkladů, připsaných úroků z vkladů a z připsaných úroků ze zálohy státní podpory) nejvýše však z částky 20.000,- Kč snížené. Tento způsob se používá u všech smluv, je tedy jedno, jestli má klient smlouvu z roku 2001 nebo 2005.

5.2.3 Úvěr ze stavebního spoření

Musí dojít k tzv. přidělení cílové částky. Pro účastníka, který v daném měsíci splní tyto podmínky:

- od uzavření smlouvy uplynulo min. 24 měsíců
- na účtu stavebního spoření bude zůstatek ve výši min. X % CČ dle VOP
- výše hodnotícího čísla je nejméně Y (rozdíl mezi st. spořitelny)
- podepíše formulář „Přijetí přidělení cílové částky“

K poslednímu dni v měsíci nastává tzv. rozhodný den. Stavební spořitelna pošle účastníkovi dopis, ve kterém ho o této skutečnosti informuje. Účastník písemně potvrdí a pošle na stavební spořitelnu. Nejdříve 3 měsíce po rozhodném dni dojde k přidělení cílové částky. Úvěr ze stavebního spoření je poskytován do výše rozdílu mezi sjednanou cílovou částkou a zůstatkem účtu stavebního spoření. Úroková sazba úvěru je garantovaná od počátku smlouvy o stavebním spoření po celou dobu trvání úvěru. Úvěr může být kdykoli splacen bez sankcí (část i kompletně). Čerpáním úvěru končí smlouva o stavebním spoření. Splátka je anuitní – je pořád stejně vysoká, mění se poměr úroků a splátky jistiny.

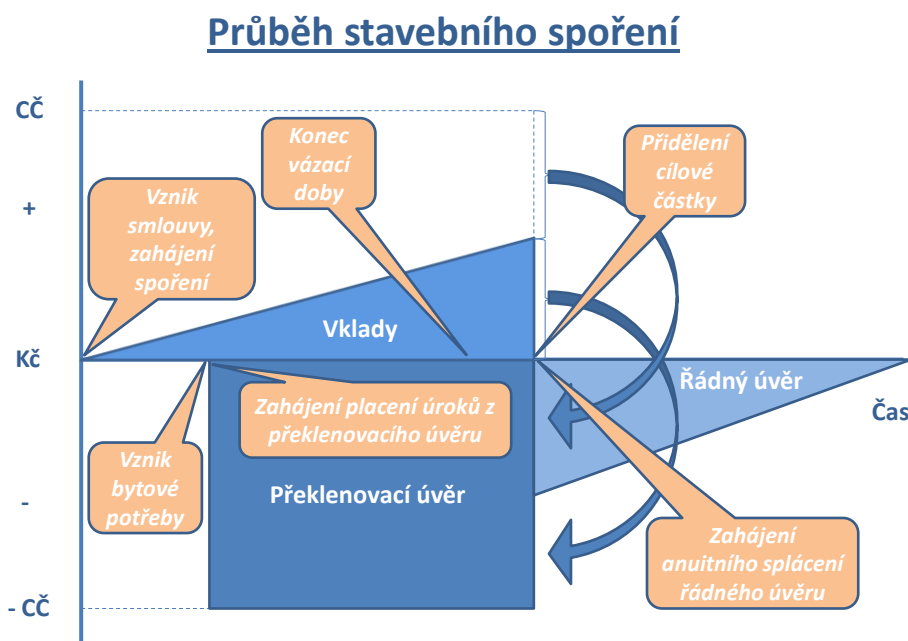
5.2.4 Meziúvěr (překlenovací úvěr)

Pro všechny účastníky stavebního spoření, kteří potřebují získat rychle finanční prostředky na řešení bytového problému, nabízí stavební spořitelna meziúvěry na překlenutí čekací doby do přidělení cílové částky ze stavebního spoření (získání řádného úvěru ze stavebního spoření).⁷⁷

Na poskytnutí meziúvěru nemá účastník stavebního spoření právní nárok. Meziúvěr poskytne SS po splnění stanovených podmínek a při zajištění jeho návratnosti. Meziúvěr je úročen úrokovou sazbou dle vyhlášených podmínek, platných k datu doručení žádosti na centrálu spořitelny. Meziúvěr je poskytnut do výše cílové částky. Musí být také použit účelově na bytové potřeby. Platí se pouze úroky a dál se spoří na stavební spoření, dokud nemá klient splněny všechny podmínky pro získání úvěru.

⁷⁷ Bakeš, M. a kol. Finanční právo, 4. Aktualizované vydání, Praha : C. H. Beck, 2006, 771 s., str. 58, marg. číslo 232, 233

Graf č. 9.: Graf úvěru a meziúvěru ze stavebního spoření

Zdroj: autor

5.3 Spotřebitelský úvěr

Lidé mají ve zvyku využívat tzv. splátkové prodeje. Mnozí z těchto lidí však netuší, že splátkovým prodejem uzavírají smlouvu o spotřebním úvěru, a tím jim tedy plynou zákonem stanovená práva a povinnosti. Spotřebitelský úvěr se řídí zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a změně některých zákonů. „Tento zákon zapracovává příslušné předpisy Evropských společenství a upravuje některá práva a povinnosti související s odloženou platbou, půjčkou, úvěrem nebo jinou obdobnou finanční službou poskytovanou nebo přislíbenou spotřebiteli věřitelem, nebo zprostředkovatelem (dále jen „spotřebitelský úvěr“).“⁷⁸Tento zákon dále v § 19 dozor nad dodržováním povinností, kterou vykonává Česká obchodní inspekce. Dále pak také pojednání v § 20 o správních deliktech vzniklých z porušení povinností vyplývajících ze zákona o spotřebitelském úvěru. Je zřejmé, že si lidé stále více půjčují a tento jev má exponenciálně rostoucí tendence. Největší podíl na nárůstu zadlužování se domácností mají samozřejmě hypoteční úvěry a hned poté spotřebitelské úvěry. Spotřebitelský úvěr je jeden

⁷⁸ PULPÁŇOVÁ, S. *Komerční bankovníctví v České republice*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 338 s. ISBN 9788024511801.

z úvěrů určený pro jednotlivce na nepodnikatelské účely, typicky nákup (spotřebního zboží, automobilu, vybavení domácnosti a podobně — pro nemovitosti nebo kapitál na podnikání se většinou používají jiné, pro to určené úvěry nebo hypotéky). Spotřebitelské úvěry jsou v ČR nabízeny jak bankovními tak nebankovními institucemi. Může jej klient využít k libovolnému účelu. Jeho výše může být různá, ale většinou se pohybuje mezi 8,5 a 15,9 procenty ročně.

Spotřebitelský úvěr je typicky splácen v měsíčních splátkách v dohodnutém datu v měsíci (na rozdíl od některých komerčních úvěrů, které mohou být poukazovány na denní bázi). Počet splátek je volitelný a odvíjí se od toho, co nabízí úvěrová společnost, od finančních možností jednotlivce a výše úvěru.⁷⁹

5.3.1 Scoring

I přes svou snahu poskytovat úvěry každému a maximalizovat tak tím svůj profit, jsou banky obezřetné. Proto se vždy provádí analýza statistik a dat získaných z historie, jejichž výsledkem je předpokládaný vývoj chování klienta ve splátkách. Tyto scoringové modely jednoduše hodnotí jednotlivé údaje o žadateli o úvěr a přiřazuje jim určité body. Tyto body se poté sčítají a celkový výsledek je zobrazen úvěrovému poskytovateli. Následně jsou schvalovány úvěry, které dosáhnou minimálního bodového hodnocení požadovaného bankou.⁸⁰

Pro banky je tedy důležité posoudit schopnost žadatele splatit úvěr. Tato predikovaná domněnka, že klient úvěr splatí, je vyhodnocována na základě několika faktorů a metod, mezi nimiž nejpoužívanější metodou je právě scoring. Každá žádost o úvěr je tedy obsahově stejná a jsou zapotřebí vždy stejná vstupní data.⁸¹

Druhou užitečnou metodou je pak úvěrový registr. Úvěrový registr obsahuje: identifikační údaje, údaje o bonitě a úvěrovou historii každého člověka. Tato databáze osob, jak fyzických, tak právnických, shromažďuje jednotlivé úvěry na jednom místě a tak jsou data vyhodnocena velmi levně a rychle.

⁷⁹ Než si vezmete spotřebitelský úvěr. Česká obchodní inspekce [online]. 2013 [cit. 2013-02-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.coi.cz/cs/spotrebitel/nez-si-vezmete-spotrebitelsky-uver.html>>.

⁸⁰ PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. Komerční bankovníctví v České republice. Vyd. 1. Praha: Economica, 2007. 338s. ISBN 9788024511801, str. 303.

⁸¹ DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005. 681 s. ISBN - 807201515X, str. 535-536.

Poskytovatel úvěrů se tak velmi efektivně může během pár minut dozvědět vše o klientově úvěrové historii a zejména pak o průběhu splácení. Měl-li žadatel o úvěr v historii problémy s opožděnými splátkami, s nesplacenými úroky nebo s nedoplatenými pohledávkami. Banky tak mohou předcházet lžím o nesplacených dlužích svých žadatelů. Je-li však úvěrová historie kladná, hradil-li žadatel řádně a včas své závazky, je to dobré znamení pro možnost poskytnutí dalšího úvěru. Celkové hodnocení se pak může promítnout např. v nižší úrokové míře.⁸²

5.3.2 Smlouva o spotřebitelském úvěru

Všechny okolnosti úvěru jsou zakotveny ve smlouvě o spotřebitelském úvěru, která musí být podle § 6 zákona č. 145/2010 Sb., písemná. Ve smlouvě je stanoveno: strany smlouvy, výše půjčeného finančního obnosu, věc, na kterou je půjčka poskytována, výše úroku, RPSN, datum první splátky, výše a perioda dalších splátek.

5.3.3 Novela zákona platná od ledna 2013

Tato novela vstoupila v účinnost 25. února 2013. Nejdůležitější změny se týkají těchto oblastí:

Odpovědné úvěrování

Věřitel bude moci poskytnout spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud bude po posouzení úvěruschopnosti spotřebitele s odbornou péčí zřejmé, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet (novela by měla zabránit úmyslnému předlužování spotřebitele, kdy je zřejmé, že nebude schopen spotřebitelský úvěr splácet, a posílit princip odpovědného úvěrování).

Směnky a šeky

Směnku ani šek nebude možné použít ke splacení nebo zajištění splacení spotřebitelského úvěru, přičemž věřitel a zprostředkovatel budou společně a nerozdílně odpovídat spotřebiteli za škodu způsobenou porušením této povinnosti.

⁸² KALABIS, ZBYNĚK. BANKOVNÍ SLUŽBY V PRAXI. VYD. 1. BRNO: COMPUTER PRESS, 2005. 148 s. ISBN 8025108821,STR. 84-86.

Zajištění pohledávky

Zajištění spotřebitelského úvěru nebude moci být ve zcela zjevném nepoměru k hodnotě zajišťované pohledávky.

Telefonní čísla

Při nabízení, sjednávání nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru prostřednictvím hlasové telefonní komunikace, textové nebo multimediální zprávy nebude moci být použito telefonní číslo pro přístup ke službám s vyjádřenou cenou.

Sankce

Při porušení výše uvedených povinností bude moci orgán dohledu (Česká národní banka nebo Česká obchodní inspekce) uložit pokutu až do výše 20 mil. Kč.⁸³

5.4 Nebankovní půjčky

Mezi nebankovní půjčky spadají téměř všechny, které nejsou půjčkami bankovními – tzn. ty, které mají bankovní licenci. Poskytovatelé jsou úvěrové instituce, finanční domy nebo soukromí investoři. To dělá z nebankovního trhu velmi specifické odvětví práva upravujícího a regulujícího mnohdy nekalé praktiky. Koncovou klientelou nebankovního segmentu jsou lidé s potřebou neúčelových prostředků. Tyto prostředky jsou užity většinou v malicherných cílech lidí, konsolidací jiných úvěrů nebo jsou prostředky zneužity, a proto se většina lidí dostává do problémů se splácením. Naopak cílovou skupinou mohou být také lidé, kteří beznadějně chodí od jedné bankovní instituce ke druhé a vzhledem k jejich záznamu v registru jim žádá tato instituce již nepůjčí. Také zde není problém s dokládáním příjmů, což může ulehčit zejména podnikatelům.

U nebankovních půjček je vyřízení žádosti velmi rychlé. Většinou stačí dva doklady totožnosti, podpis žadatele a smlouva je uzavřena. Zkusme si například zažádat o spotřebitelský úvěr. Většina internetových odkazů nás odkáže na nebankovní instituce, případně rovnou na konkrétní fyzické osoby, které jsou ochotny nám bez prokazování příjmů, znalostí nás samých nebo potřeby jakéhokoliv hlubšího prokazování totožnosti ihned na místě půjčit až několik set tisíc korun.

⁸³ <http://www.bankovnipoplatky.com/zakon-o-spotrebitelskych-uverech-se-od-ledna-2013-zmeni--vite-jak-19259.html>

5.4.1 Predátorské úvěrování

Predátorské úvěrování se používá jako termín pro různé druhy nepoctivého jednání při sjednávání úvěrů. Predátorské úvěrování není zakotvené v žádných právních definicích nebo předpisech, avšak s interpretací práva lze uvést, že se jedná o neetické nebo dokonce o nezákonné praktiky při sjednávání půjček nebo jejich následnému splácení. Jedná se zpravidla o nebankovní segment trhu, soukromé osoby, soukromí investoři, podnikatelé nebo bezejmenné firmy. Klientelou těchto institutů jsou zpravidla lidé méně vzdělaní, již zadlužení bez možnosti prokázat příjem nebo se záznamem v úvěrových registrech. Jedná se o tzv. subprime trh. Predátorské úvěrování je často vnímáno jako synonymum k lichvě.

5.4.1.1 Historie

První zmínka o predátorské úvěrování pochází z novin „Evening Times – New Jersey“. Pojem „predátorské úvěrování“ byl však použit až v roce 1991. V Čechách predátorské úvěrování zaznamenalo největší rozmach počátkem 90. let. Předtím, za doby totalitního režimu, se zde nekalé praktiky vyskytovali jen výjimečně. Nejsou však žádné kvalitní dochované materiály nebo dokumenty, zabývajícími se těmito praktikami. Až v poslední době nezisková instituce „Člověk v tísni“ zaštiťuje mnoho programů zabývajících se touto problematikou.^{84, 85, 86}

Tyto nekalé praktiky se objevují v oblastech, kde jsou žadatelé s nedostatkem informací nebo nedokonalou právní ochranou. Nejznámější praktikou predátorského úvěrování jsou klamavé reklamy. Dlužníci pak nejsou schopni rozeznat důvěryhodnost a spolehlivost těchto zdrojů a často propadnou „lákovým“ nabídkám.

Predátorské úvěrování lze rozpoznat dle několika indicií. Patří mezi ně např. nezvykle vysoké RPSN, poskytovatel úvěru nemá jednotný název nebo úvěr se zdá být až příliš výhodný.

⁸⁴ Bankovnípoplatky.cz [online]. 2013 [2013-02-22]. Dostupné z WWW:

<http://www.bankovnipoplatky.com/islamske-bankovnictvi--8734.html>

⁸⁵ Nadace: Člověk v tísni, o.p.s.. Výroční zpráva a audit

<<http://www.clovekvtisni.cz/download/pdf/384.pdf>>

⁸⁶ Hill, Ronald P.; Kozup John C. Consumer Experiences with Predatory Lending Practices. Journal of Consumer Affairs. 2007, 320 s.

Ne vždy je určité jednání predátorské, ačkoliv se na první pohled může zdát. I proto je jednoznačná definice predátorského úvěrování tak obtížná. Vždy je nutné přihlížet k okolnostem. Klientovi, jehož rizikovost nesplácení je nízká, může věřitel nabídnout nízkou cenu, ale ve smlouvě domluvit vysoké sankce za nesplácení. Pokud zákazník takovým podmínkám porozumí, ví o nich před podpisem smlouvy a souhlasí-li s nimi, takové jednání nemůže být považováno za predátorské. Predátorské úvěry jsou podmnožinou tzv. subprime úvěrů.⁸⁷

5.4.2 Subprime market

Trh rizikových úvěrů je část trhu spotřebitelských úvěrů. Odmítla-li nějaká společnost půjčit klientovi kvůli jeho nízké bonitě, mohou to zkusit u těchto poskytovatelů. Avšak je zapotřebí brát v úvahu, že s rizikovými úvěry souvisí vyšší úroky. Úrokové sazby se zde pohybují i ve sta procentech. Tento trh je velmi často spojován právě s hypoteční krizí vzniklou ve Spojených státech amerických v roce 2007. Vzhledem k rizikovým úvěrům je zde mnohem větší pravděpodobnost nesplácení. Před šesti lety poskytovatelé schvalovali úvěry téměř každému, kdo o ně projevil zájem, a to bez většího prokazování bonity, historie nebo dokladu totožnosti. Díky navyšování úrokových sazeb tak lidé postupně přestávali být schopni splácet své závazky a postupně tak přicházeli o své majetky.

Banky často také hodnotí úvěry dle prvních čtyř písmen abecedy. A úvěry jsou nejméně rizikové, D úvěry naopak nejrizikovější. Čím dále od písmene A, tím vyšší úrokové sazby.

Je však velmi rozdílný způsob v chápání subprime marketu. V anglicky mluvících zemích se subprime market zaměřuje na klientelu, která nemůže, kvůli bonitě, dosáhnout na úvěr na prime marketu. Věřitelé na subprime trhu jsou ochotni půjčovat rizikovým klientům. Jejich „daň“ je však velmi vysoká, což člověk, který dnes potřebuje, nebo snad chce půjčku, nevnímá a zanedlouho končí tam, kde začal. Věřitelé jsou ale vždy připraveni hájit své zájmy a tyto poplatky ospravedlňují rizikovými náklady na správu. Je nadmíru důležité si dávat pozor na nabídky, které inzerují, že nepožadují doklad o příjmu, nevyžadují záruky, nenahlíží do registrů dlužníků ani jinak nezjišťují zadluženost žadatelů apod.

⁸⁷ Sauters-sparks, Alex. Stop! Illegal Predatory Lending: A Self-Help Guide. Bloomington: AuthorHouse, 2007. 124 s. ISBN 9781425941215.

Může se velmi lehce stát, že se klient setká s lichvou nebo predátorským úvěrováním. Rizikovní klienti dávají velkou část svých příjmů na splátky úvěrů a proto je u nich vysoká pravděpodobnost nesplácení úvěru. Mezi koncové klienty subprime marketu patří zejména lidé, kteří nemohou doložit příjem, již jsou zadluženi a banka jim nepůjčí nebo mají záznam v registrech dlužníků. Kdyby zde ale nebyl tento rizikový trh, mnozí by nebyli schopni na úvěr dosáhnout.⁸⁸

I tak si ale myslím, že o tomto způsobu zadlužení by člověk měl přemýšlet až jako jednu z posledních instancí. Spadnout jednou do tzv. dluhové pasti se nejednomu stalo osudným „Mariánským příkopem“.

5.4.3 Lichva

Lichva, neboli úžera, je úvěr, který má zcela zjevně nepřiměřené výhody pro poskytovatele. Nejčastějším příkladem jsou půjčky s velkými nebo dokonce obrovskými úroky, např. 300 procent ročně nebo i 100 procent denně. Mohli bychom také říci, že jde o úvěr, který odporuje dobrým mravům. Podle českého zákona je lichva trestný čin (§218 z. č. 40/2009 Sb., trestního zákona), jehož se dopustí ten, kdo zneužívá něčí rozumové slabosti, tísně, nezkušenosti, lehkomyšlnosti nebo něčího rozrušení, dá sobě nebo jinému poskytnout nebo slíbit plnění, jehož hodnota je k hodnotě vzájemného plnění v hrubém nepoměru, nebo kdo takovou pohledávku uplatní nebo v úmyslu uplatnit ji na sebe převede. Konkrétní zákonná definice viz § 218 z. č. 40/2009 Sb., trestního zákona – lichva.

Již od starověku užíval tento pojem různých významů – jako lichva byl označován kterýkoliv příjem úroku za půjčené peníze. Například Tóra lichvu pro židovské obyvatelstvo zcela zakázala. Ve středověku se situace obrátila, když židé mohli lichvu vykonávat a křesťané nikoliv. Až Vladislav II. Jagellonský v roce 1484 lichvu povolil. Lichva je napříč zeměmi brána odchylně. Některé státy odlišují lichvářské praktiky díky procentuálnímu odchýlení se od běžných tržních úroků, jiné naopak její mantinely vymezují pevně. Například Švýcarsko nebo Norsko její hranici vyznačují 15 procenty. V České republice její hranici neznáme, proto někdy, jako by rozdíl mezi půjčovanou částkou a počtem nul za úrokem bylo totéž číslo. Rozeznat pak úrok od půjčované částky je nadlidský

⁸⁸ The Big Short: Inside the Doomsday Machine, Michael Lewis, Překlad: Michal Šašma, nakladatelství Dokořán, 328 stran, 2013, ISBN: 978-80-7363-487-2

úkon. Není to tak dlouho, co jsme mohli pozorovat RPSN některých úvěrových společností (např. společnost Ferratum) s úroky kolem 3000 procent. Úrok může být tedy jen nepatrným číslem, ale různé poplatky kolem mohou cenu půjčky vyhnat do závratných výšin.⁸⁹

⁸⁹ Lietaer, B.: Budoucnost peněz, paradigma.sk, ISBN 80-968603-3-X, vsuvka Lichva a náboženství na str. 53-54

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo přiblížit možnosti úvěrování v České republice, objasnit často uplatňované praktiky obchodníků s půjčkami, poukázal jsem na číselná fakta, která zaznamenávají stále zvyšující se riziko vzniku nemalých problémů jak ve firmách, tak především v domácnostech.

Dříve, než jsem se však mohl zabývat tématem této práce, které mě velmi zajímá, a jsem rád, že i přímo dotýká, jsem musel řešit nesystematičnost a komplikovanost nejčastějších pojmů při poskytování úvěrů.

Nejpodstatnější pro pochopení tématu je vždy pochopení historických souvislostí a důvodů. Logicky jsem se proto zabýval historií úvěrů, která pro mě byla oblastí nového poznání a vzhledem k mnoha již zpracovaným pramenům také výzvou k sepsání uceleného schématu.

Zaměřil jsem také na současnou problematiku ze světa úvěrů, a sice na příčiny a dopady světové krize na poskytování úvěrů. Tento fakt stále ovlivňuje obyvatelstvo a tím celý koloběh peněžních toků. Pokud se nebudeme učit z chyb dříve dělaných, naše ekonomiky budou v jednom kruhu opakujících se příčin a následných obav z úvěrových podvodů. Pokud instituce budou nadále rozdělené, s různou vlastní úvěrovou politikou, trh nebude nikdy jednotný a budou se zde objevovat úvěrové instrumenty, které namísto činění lidí šťastnými, což je dle mého názoru hlavním požadavkem úvěru, budou činit opak.

S tímto spojený institut oddlužení je bohužel oblastí stále vzkvétající a dle výsledků této práce se obávám, že do blízké budoucnosti dokonce masivně využívaný. Tím se ale problémy většiny dlužníků, ale ani věřitelů nezmenší, a tudíž bude úvěrový trh nadále stagnovat.

Nebankovní trh využívá většinou beznadějných situací svých klientů a snaží se vydělávat na lidech, kteří tímto jistě spějí k vyhlášení zmíněných osobních bankrotů. Tím se realizace vlastních zájmů vzdaluje do nedohledna a lidé se stávají terčem a potravou kapitalismu.

Druhou stránkou jsou pak lidé, kteří hledají možnosti, jak zvyšovat svoji životní úroveň. Právě tento jev z dnešního úhlu pohledu staví úvěr i na stranu luxusu. Dnešní společnost jde tolik za technickým pokrokem a ekonomickým růstem, že nehledí na technické a makroekonomické ukazatele budoucích vývoje trhů s poskytováním úvěrů a bezhlavě tak prohlubují tolik diskutovaný

kapitalismus. Musíme si tedy položit otázku, je-li tento způsob a styl vnímání dnešní široké společnosti správný a jdeme-li správnou cestou.

Díky novelizacím právních předpisů se úvěrové obchody posunují stále kupředu, tržní praxe prakticky vyvíjí a zkoumá sama příčiny a podmínky pro rozvoj oblasti poskytování půjček a v neposlední řadě spotřebitelé, v tomto případě následní dlužníci, díky svým praktikám a neustálým vymyšlením nových způsobů uskutečňovat své zájmy, přispívají ke změnám pokroku.

RESUMÉ

The topic of my thesis I chose the Czech National Bank and its supervision of providing of credit in the Czech Republic. The topic I chose for my vision of the future application as a bank or counsel of insurance consumers. Given to the fact that consumers loans are becoming more and more burdensome economic boom and more and more people, even deliberately, is heading to announce personal bankruptcy, I wonder why this increasingly popular way of resolving the financial situation is what leads people to such a steps and what is the view and possible solutions from the position of the Czech National Bank. In the field of finance is constantly being amended, regulatory and, in my judgment, people have the opportunity to perfectly orientate in service offerings, advertisements, of addressing and therefore occurs individual households to considerable losses and indebtedness. The aim of this thesis is to clarify the issue of lending from the perspective of today's difficult economic situation, describe the current legal regulation of the individual loans, compare the most common types of loans provided to non-bank segment, to justify the role of the Czech National Bank and, finally, the macroeconomic impact of external influences on the credit market.

In the first chapter of this thesis, I tried to provide a comprehensive summary of the most common terminology lending, in the second is devoted to the history, next part describes many loans, fourth is about banking supervision, global economic crisis and its impact for the lending in the Czech Republic and finally last chapter is dedicated compare loans.

In the beginning of my thesis I will be interested in the problems of the most common terminology lending, the most frequent explanation of concepts, which people often do not know too much, reveal hidden names and abbreviations of words that appear in the credits. Then I will deal with the history of borrowing and lending, when they were created and what led to the progressive integration into the legal framework. The fundamental points of this thesis will be the division of bank and other loans disclosure solutions and search across a large range of institutions. Furthermore, I would be interested to know why we have seen quite a few bankruptcies of banks and non-banking institutions and busts in world markets since 1989. Strong banks usually promise their clients a safe deposit their deposits and considerable remuneration. Why do we have in our

country a powerful tool for multiple controls, sophisticated mechanisms that may crashes banks, but also declaring personal bankruptcy in time to prevent the citizens, when in no way reflected the outcome. Czech National Bank pursuant to the Act on the Czech National Bank supervises entities operating on the financial market, taking care and maintaining the safe operation of the financial market analysis done by the individual market functioning, fostering the growth and security of the financial market and contributes to the stability of the financial market. However, given the scale of my thesis and very extensive activities of the Czech National Bank in this thesis, thesis isn't deal with all the features of the bank, but it focuses on the supervision of lending.

LITERATURA

Knižní literatura

BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 4. aktualiz. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, 741 s. ISBN 80-717-9431-7.

BRUNO MOSCHETTO, JEAN ROUSSILLON: *Banka a její funkce*, HZ Praha, 1996, ISBN 80-901918-9-4.

DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3. přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005. 681 s. ISBN 80-720-15-15

JINDROVÁ, B. *Leasing, praktický průvodce*. Praha: Grada, 1999, ISBN 80-7169-611-0.

KALABIS, Zbyněk. *Bankovní služby v praxi*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2005. 148 s. ISBN 8025108821.

KAŠPAROVSKÁ, V.: *Banky a komerční obchody*. 1. vyd. Kravaře: MARREAL SERVIS, s.r.o., 2010. 172 s. ISBN 978-80-254-6779-4.

KIPIELOVÁ, I, *Slovník základních pojmů z bankovníctví*, nakl. Fortuna, Praha 2005, ISBN 80-7168-495-3.

LEWIS, M.: *The Big Short: Inside the Doomsday Machine*, Překlad: Michal Šašma, nakladatelství Dokořán, 328 stran, 2013, ISBN: 978-80-7363-487-2

LIETAER, B.: *Budoucnost peněz*, ISBN 80-968603-3-X, str. 55

NASSIM NICHOLAS TALEB, *Černá labuť*, Paseka, 2012, Překlad: Hořínek Jan, ISBN: 978-80-7432-128-3.

PETRA JÁNOŠÍKOVÁ, PETR MRKÝVKA, IAVN TOMAŽIČ a kol.: *Finanční a daňové právo*, Plzeň, 2009, ISBN 978-80-7380-155-7, 525 s.

POLOUČEK, S. a kol. *Bankovníctví*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.

PULPÁŇOVÁ, S. *Komerční bankovníctví v České republice*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 338 s. ISBN 9788024511801.

REVENDA, Z., MANDEL, M. KODERA, J., MUSÍLEK, P., DVOŘÁK, P., BRADA, J. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*, 4. Vydání. Praha : Management Press, 2008, ISBN – 978-80-7261-132-4.

REVENDA, Z. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 4. vyd. Praha: ManagementPress, 2005. 627 s. ISBN 8072611321.

SAUDERS-SPARKS, Alex. Stop, *Illegal Predatory Lending: A Self-Help Guide*. Bloomington: AuthorHouse, 2007. 124 s. ISBN 9781425941215.

SMRČKA, Luboš. *Rodinné finance: Ekonomická krize a krach optimismu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2010, 538 s. ISBN 9788074001994.

VALOUCH, P., *Leasing v praxi*, 5. aktualizované vydání, 2012, ISBN: 978-80-247-4081-2.

VENCOVSKÝ, F, JINDRA, Z, NOVOTNÝ, J. a kol. *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. 1.vyd. Praha: Bankovní institut, a. s., 1999. 594 s. ISBN 80-7265-030-0.

Elektronická literatura

HEŘMÁNEK, J., Podpiera, J., 2003 : *Analýza úrokových a neúrokových zisků a rentability v českém bankovním sektoru*, *Finance a úvěr*, 2003

HILL, Ronald P.; KOZUP John C. *Consumer Experiences with Predatory Lending Practices*. *Journal of Consumer Affairs*. 2007, 320 s.

HULMÁK, M.: *Hypoteční úvěr – objev posledního desetiletí?* *Právník*, 2001, roč. CXL, č. 3.

LANDOROVÁ, A., KOŠTĚKOVÁ, V.: *Peníze a banky*, Praha, Karolinum, 1997

LIŠKA, P.: *Zákon o bankách*, Praha, C. H. Beck, 1999

MEJSTRÍK, M., *Evoluční vývoj českého finančního trhu*, *Finance a úvěr*, 2008

NEHYBOVÁ, M.: *Regulace a dohled nad bankami*, Brno, Miroslav Nehyba, 1999

POLIDAR, V., PEERAER, M. *Úvěrové obchody*, Praha : Bankovní institut, 1998

REVENDA, Z.: *Centrální bankovníctví*, Praha, Management Press, 2001

ROTHBARD, Murray R.: *Peníze v rukou státu*, Liberální institut, Praha, 2001

VELEK, J, *Základní informace o českém bankovníctví*, Praha, bankovní institut, 2000

Judikatura

Ústava ČR - z.č.: 1/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o ČNB - z.č.: 6/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon o bankách - z.č.: 21/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Obchodní zákoník - z.č.: 513/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Občanský zákoník - z.č.: 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů

Správní řád - z.č.: 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 145/2010 Sb. o některých podmínkách sjednávání spotřebitelského úvěru

Vyhlášky a opatření ČNB

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/7/ES ze dne 16. února 1998, kterou se mění směrnice 87/102/EHS o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS.

Internetové zdroje

Antibankrot.cz [online] Bankroty fyzických osob, 2013, [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <http://www.antibankrot.cz/bankroty_fyzickych_osob.html>.

Bankovnipoplatky.cz [online] Pozor iniciativy proti bankovním poplatkům, 2013, [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <<http://www.bankovnipoplatky.com/pozor-iniciativy-proti-bankovnim-poplatkum-za-vedeni-uveru-spojuji-sily-19695>>

Bankovnipoplatky.cz [online] Zákon o spotřebitelských úvěrech, 2013, [cit. 2013-02-15] Dostupné z: <<http://www.bankovnipoplatky.com/zakon-o-spotrebitelskych-uverech-se-od-ledna-2013-zmeni---vite-jak-19259.html>>

Bankovnipoplatky.cz [online] Islámské bankovníctví, 2013, [cit. 2013-02-22]. Dostupné z: <<http://www.bankovnipoplatky.com/islamske-bankovnictvi--8734.html>>

Bankovnipoplatky.cz [online] Kauza poplatek, získán první bod, 2013, [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <<http://www.bankovnipoplatky.com/kauza-poplatek-ziskan-prvni-bod-avsak-o-vitezi-neni-stale-rozhodnuto-18476.html>>

Bureš, J. [online] Poroste hypoteční trh i nadále, 2013, [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <<http://www.investujeme.cz/clanky/poroste-hypotecni-trhi-nadale/>>.

Clfa.cz [online] 2013 [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <<http://www.clfa.cz/>>

Česká leasingová a finanční asociace [online] Leasing v ČR, 2013, [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: <<http://www.clfa.cz/index.php?textID=48>>.

Česká národní banka [online] Dohled, 2013, [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/vestnik/2009/download/v_2009_05_20609170.pdf>

Česká národní banka [online] Strategie dohledu, 2013, [cit. 2013-02-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/strategie_dohledu.html

Česká národní banka [online] Zprávy pro Conseq, 2013, [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100409_conseq.pdf

Česká obchodní inspekce [online] Než si vezmete spotřebitelský úvěr, 2013, [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <<http://www.coi.cz/cs/spotrebitel/nez-si-vezmete-spotrebitelsky-uver.html>>.

CZSO.cz [online] Statistické údaje, 2013, [cit. 2013-03-12]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/ckta120312.doc>>

Česká národní banka [online] Dohled nad finančním trhem, 2013, [cit. 2013-02-09]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/obecne/rozsirene-vyhledavani.jsp?cnb-search-area=czech-version&cnb-folder=%2Fcs%2F&cnb-search-action-block=search&cnb-search-query=uvery>

Česká národní banka [online] Dohled nad finančním trhem, 2013, [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <

http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/vykon_dohledu/index.html>

Česká národní banka [online] Dohled nad finančním trhem, 2013, [cit. 2013-02-16]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/>.

Financnivzdelavani.cz [online] Úroky, 2013, [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <<http://www.financnivzdelavani.cz/>>

Financniarbitr.cz [online] Pojmy a názvy, 2013, [cit. 2013-01-10]. Dostupné z: <<http://www.financni.arbitr.cz/>>

Financninoviny.cz [online] Objem úvěru podle registru loni stoupl na 1,3 biliony korun, 2013, [cit. 2013-02-03]. Dostupné z: <<http://www.financninoviny.cz/zpravy/objem-uveru-podle-registru-loni-stoupl-na-1-3-biliony-korun/767815>>

Hypoindex.cz [online] Loni byl objem poskytnutých úvěrů od bank více než 2,3 bilionu korun, 2013, [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <<http://www.hypoindex.cz/loni-byl-objem-poskytnutych-uveru-od-bank-vice-nez-2-3-bilionu-korun/>>

Zamrazilová z ČNB [online] Zadlužení českých domácností je nízké, hrozí ale sociální problém, 2013, [cit. 2013-02-21]. Dostupné z: <www.ihned.cz>

Insolvenční právo. Insolvenční zákon [online] Obecné informace, 2013, [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <<http://insolvenzni-zakon.justice.cz/obecne-informace/insolvenzni-pravo.html>>

Jdeto.cz [online] Výzva k vydání bezdůvodného obohacení, 2013, [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <<http://www.jdeto.de/>>

Mesec.cz [online] Každý se musí o zaplacené poplatky poprat sám, 2013, [cit. 2013-02-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/kazdy-se-musi-o-zaplacene-poplatky-poprat-sam/>>

Ohb.cz [online] vliv nového občanského zákoníku ,2013, [cit. 2013-03-12] Dostupné z: <http://www.ohb.cz/t_cz/115/79/newscz/vliv-noveho-obcanskeho-zakoniku-na-uverove-financovani/>

Osobní bankrot.cz [online.] Bankrotý Cribis, 2013, [cit. 2013-02-13]. Dostupné z:<http://www.informaceofirmach.cz/cribis_news/bankrotý-cribis_news/v-roce-2012-bylo-vyhlaseno-16-956-osobnich-a-3-692-firemnych-bankrotu>

Patria.cz [online] Objem úvěřů bank loni stoupl, 2013, [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2265834/cba-objem-uveru-bank-loni-stoupl-na-236-bilionu-kc.html>>

Patria.cz [online] Zpravodajství, 2013, [cit. 2013-01-02]. Dostupné z: <<http://www.patria.cz/zpravodajstvi/2108449/objem-bankovnich-uveru-v-cr-kvetnu-dale-rostl-krize-nekrize.html>>

Poplatkyzpet.cz [online] Poplatky zpět, 2013, [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <<http://www.poplatkyzpet.cz/>>

Refinancovani-hypoteka.cz [online] Refinancování, 2013,[cit. 2013-02-19]. *Důvody pro refinancování hypotéky* -Dostupné z: < <http://www.refinancovani-hypoteka.cz/>>

Spořeni.cz [online] *Jak na výpočet úrokových sazeb a daně z příjmů*, 2013, [cit. 2013-02-10]. Dostupné z:< <http://sporeni.cz/>>

Uroky.com [online] Úroky, 2013,[cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <<http://www.uroky.com/>>

Ostatní zdroje

Spolupráce autora s finanční institucí OVB Allfinanz, a.s.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Objem úvěrů domácnostem	19
Graf č. 2: Úvěry v domácnostech.....	20
Graf č. 3: Úvěry rezidentským domácnostem podle účelu (mld. Kč) a podíl úvěrů v selhání (%).....	31
Graf č. 4: Bankroty obchodních společností a fyzických osob podnikatelů	43
Graf č. 5: Osobní bankroty	43
Graf č. 6: Srovnání úvěrů dle úrokové sazby	59
Graf č. 7: Průběh anuitního splácení hypotečního úvěru	62
Graf č. 8: Graf označující složení cílové částky.....	63
Graf č. 9: Graf úvěru a meziúvěru ze stavebního spoření	65

SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1: Celkový objem úvěrů domácnostem v ČR, tedy stav nových i starých úvěrů celkem. Rozděleno na úvěry na bydlení a na spotřebu.	20
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Seznam nejčastějších pojmů při poskytování úvěrů a dohledu České národní banky

Příloha č. 2: Seznam bank se sídlem v České republice

Příloha č. 3: Seznam bank, které vykonávají svoji působnost v České republice, mající zde své pobočky

Příloha č. 4: Seznam nebankovních institucí v České republice dle počtu klientů

Příloha č. 5: Seznam poskytovatelů nebankovních úvěrů

Příloha č. 6: Příklady výpočtu úroků

Příloha č. 7: Dokumenty potřebné k vyřízení žádosti o hypoteční úvěr

Příloha č. 8: Poskytovatelé hypotečních úvěrů a přístupy na extranet

Příloha č. 1: Seznam nejčastějších pojmů při poskytování úvěrů a dohledu České národní banky

Akontace - je částečná platba předem při čerpání úvěru nebo v leasingu. Jedná se o první, většinou navýšenou platbu. Je uváděna v procentech z celkové pořizovací ceny. Zpravidla se pohybuje od 10 procent výše.

Bezhotovostní platba - je platba jiným způsobem než hotovými penězi, např. prostřednictvím platební karty u obchodníka, převody peněz pomocí internetového bankovníctví (trvalý příkaz nastavený pro měsíční splátky) apod.

Bezúčelový (neúčelový) úvěr - je druh spotřebitelského úvěru, který může klient využít k libovolnému účelu, nečerpá jej pro financování konkrétního zboží nebo služeb.

Bezúročné období - může být sjednáno např. u hotovostních úvěrů a kreditních karet, v důsledku této výhody nemusí klient zaplatit žádné peníze navíc. Pokud během tohoto časově omezeného období zaplatí všechny vyčerpané peníze, neplatí žádný úrok.

Bonita - je schopnost klienta dostát svým finančním závazkům (viz také úvěruschopnost). Zkoumání příjmů žadatelů eventuálně ručitelů, prověření schopnosti splácet jistinu i úroky, prokázání návratnosti úvěru, prověření platební morálky žadatelů, resp. účastníků úvěrového případu

CBCB – Czech banking credit bureau – bankovní registr klientských informací. Prostřednictvím CBCB si banky vzájemně vyměňují informace vypovídající o bonitě a důvěryhodnosti jejich klientů.

Celková výše spotřebitelského úvěru - souhrn všech částek, jež jsou dány spotřebiteli k dispozici.

Celkové náklady spotřebitelského úvěru pro podnikatele - jde o veškeré náklady, včetně úroků, provizi, daní a veškerých dalších poplatků, které spotřebitel musí zaplatit v souvislosti se spotřebitelským úvěrem a které jsou věřiteli známy; do celkových nákladů se započítávají i náklady související s doplňkovými službami spotřebitelského úvěru, zejména pojistné, pokud je uzavření smlouvy o poskytnutí doplňkové služby povinné pro získání spotřebitelského úvěru nebo pro jeho získání za nabízených podmínek.

Celková částka splatná spotřebitelem - jde o součet celkové výše spotřebitelského úvěru a celkových nákladů spotřebitelského úvěru pro spotřebitele.

Cílová částka (CČ) - její min. výše je určena VOP a je složena z uspořené částky, státní podpory, úroků a úvěru ze stavebního spoření. Vyjadřuje výši finančních prostředků, které chce účastník využít pro realizaci svých bytových potřeb. Určuje se dle výše spoření nebo dle výše úvěru.

Čerpání úvěru - je odepsání peněz z účtu klienta poté, co uskuteční transakci.

ČNB – Česká národní banka. Podrobněji viz 4. Část.

CRÚ - centrální registr úvěrů Centrální registr úvěrů (CRÚ) je informační systém, který soustřeďuje informace o úvěrových závazcích fyzických osob podnikatelů a právnických osob a umožňuje operativní výměnu těchto informací mezi účastníky CRÚ. Účastníkem CRÚ jsou všechny banky a pobočky zahraničních bank, působící na území České republiky a další osoby, stanoví-li tak zvláštní zákon. Povinností účastníka CRÚ je provádění pravidelné měsíční aktualizace databáze CRÚ. Přístup k informacím je umožněn jednotlivým účastníkům a České národní bance v rozsahu potřebném pro zajištění provozu CRÚ.

Deflace - zhodnocování peněz, zvyšování hodnoty peněžní jednotky.

Den přidělení - poslední den v měsíci, po kterém následuje přidělení cílové částky. Den, po kterém dochází k uvolnění cílové částky pro potřebu účastníka stavebního spoření. Den přidělení může nastat nejdříve 3 měsíce po rozhodném dni.

Délka úvěru - vyjadřuje sjednanou dobu, po kterou bude klient úvěr splácet. Tento parametr úvěru je stanoven ve smlouvě. Výjimkou je revolvingový úvěr, jehož délku nelze předem určit.

Disponibilní zůstatek - je objem finančních prostředků, které má klient aktuálně k dispozici pro čerpání úvěru. Je to úvěrový rámec snížený o částku již uskutečněných transakcí. Disponibilní zůstatek se každou měsíční i mimořádnou splátkou zvětšuje. Např. je-li úvěrový rámec 15 000 Kč a klient si již koupil zboží za 10 000 Kč, je disponibilní zůstatek 5 000 Kč.

Dluh - je závazek - povinnost určité osoby plnit (např. zaplatit) jiné osobě.

Dlužník - je ten, který půjčku získává. Je jím fyzická nebo právnická osoba, které finanční instituce poskytla úvěr. Tato osoba je na základě úvěrové smlouvy povinna půjčku splatit (včetně úroků, případně úroků z prodlení, poplatku z prodlení apod.)

Doklad totožnosti - je nutný k vyřízení formalit spojených s úvěrem. Žadatel vždy předkládá platný občanský průkaz a druhý doklad totožnosti - poskytovatelé spotřebitelských úvěrů vesměs akceptují platný řidičský průkaz nebo cestovní pas, rodný list, platný zbrojní průkaz, platební kartu nebo průkazku zdravotní pojišťovny.

Hodnotící číslo (HČ) - určuje spravedlivé pořadí přidělování cílové částky, ovlivňuje je výše připsaných úroků, zůstatek účtu, tarifní varianta, cílová částka

Inflace - znehodnocování měny. Opakovaný růst cen v ekonomice. Ceny zboží se v čase zvyšují, což ovlivňuje cenovou hladinu (průměrnou cenu zboží).

Jistina úvěru - je objem prostředků, které si klient půjčil. Nesplacenou jistinou je zbývající částka úvěru bez budoucích úroků, kterou klient věřiteli ještě neuhradil.

Konsolidace úvěrů - spojení více úvěrů v jeden větší úvěr. Smyslem je zbavit se měsíční zatíženosti a tím zvýšit cash-flow.

Kontrola – předběžná, průběžná, následná

Měsíční splátky - začíná klient splácet, jakmile čerpá úvěr. Jedná se buď o pevně danou částku (uvedenou v úvěrové smlouvě), nebo o procento z úvěrového rámce na revolvingovém úvěru, případně o procento z vyčerpané částky u kreditní karty. Např. je-li úvěrový rámec 20 000 Kč a splátka činí 4 % z úvěrového rámce, pak měsíční splátka činí konstantně 800 Kč.

Mimořádná splátka - měsíční splátku lze kdykoli bez dalších poplatků zvýšit o mimořádnou splátku, která zvyšuje disponibilní částku a snižuje úvěrové zatížení klienta.

Možnost přečerpání - jde o výslovné ujednání smluvních stran o zpřístupnění peněžních prostředků, které přesahují aktuální zůstatek na platebním účtu spotřebitele.

Nákup na splátky - je forma spotřebitelského účelového úvěru, jímž je možné financovat zboží nebo služby i bez potřebné hotovosti.

Následná smlouva - smlouva o stavebním spoření, kterou uzavře účastník, který již u Stavební spořitelny spořil nebo spoří.

Navrhovatel stavebního spoření - fyzická osoba, která podává návrh na uzavření smlouvy o stavebním spoření. Přijetím návrhu smlouvy druhou stranou (v případě stavebního spoření stavební spořitelnou) nabude smlouva platnosti.

Neúčelový (bezúčelový) úvěr - je druh spotřebitelského úvěru, který může klient využít k libovolnému účelu, nečerpá jej pro financování konkrétního zboží nebo služeb. Jedná se například o hotovostní úvěr.

Nezajištěný úvěr - není zajištěn zástavou majetku, ručením ani jiným způsobem. Finanční instituce tento úvěr poskytne pouze na základě ohodnocení bonity zákazníka. Ke splacení úvěru se dlužník zavazuje podpisem úvěrové smlouvy.

NRKI - je nebankovní registr klientských informací o bonitě, důvěryhodnosti a platební morálce fyzických i právnických osob shromažďovaných a sdílených členy sdružení Leasing and Loan Credit Bureau (LLCB). Zahrnuje i „pozitivní“ informace. Slouží však i k ochraně před podvodů a nesolventnosti klientů. Je využíván při posuzování žádostí klientů LLCB o finanční služby.

Nulové navýšení - je zvláštní případ prodeje na splátky, kdy se součet splátek a akontace rovná pořizovací hodnotě věci. To znamená, že klient zaplatí stejnou částku, kterou si půjčil (neplatí žádné úroky ani poplatky). Navíc může hradit např. pojištění úvěru.

Odstoupení od smlouvy - je právním úkonem smluvní strany směřujícím k ukončení uzavřené smlouvy s účinky od samého počátku. Musí splnit podmínky a náležitosti předepsané platným soukromým právem. Podle zákona o spotřebitelském úvěru může spotřebitel odstoupit písemně od smlouvy do 14 dnů od jejího uzavření, a to bez udání důvodů. Spotřebitel je pak povinen vrátit věřiteli poskytnutý úvěr plus úrok, na který by věřiteli vznikl nárok, pokud by k odstoupení nedošlo, a to za dobu od „načerpání“ úvěru do vrácení jistiny.

p. a. - (z lat. Per annum, což znamená roční, za rok) u úvěru značí úrokovou sazbu za jeden rok. V případě, že splátková období jsou kratší než jeden rok, dělí se úroková sazba p. a. počtem těchto období v roce. Například za tři měsíce je to úrok p. a. dělený čtyřmi.

p. m. - (z lat. Per mensum, což znamená měsíční, za měsíc) u úvěru značí měsíční úrokovou sazbu. U spotřebitelských úvěrů je nyní v souladu se zákonem používán údaj RPSN.

Penále - je peněžní postih (pokuta), který platí odběratel nebo dodavatel postiženému subjektu, když nedodrží dohodu nebo nějaký právní předpis. Nárok na penále vyplývá zpravidla ze zákona.

Platební schopnost - je schopnost klienta hradit právě splatné závazky vůči věřiteli.

Pohledávka - představuje nárok věřitele na určité plnění ze strany klienta (dlužníka).

Pojištění schopnosti splácet - Je věřiteli zpravidla poskytováno ke kreditním kartám, spotřebitelským a hotovostním úvěrům. Pojistné plnění je v případě pojistné události vypláceno na úvěrový účet klienta a snižuje tak jeho pohledávku vůči společnosti.

Poplatek - je peněžní částka, která je pravidelně (nejčastěji měsíčně) vybírána za určitou službu (v případě spotřebitelských úvěrů např. poplatek za výběr z bankomatu, vedení účtu, výpis z účtu apod.)

Pribor - Prague InterBank Offered Rate - pražská mezibankovní nabídková sazba, úroková sazba, za kterou si banky navzájem poskytují úvěry na českém mezibankovním trhu

Předčasné splacení - je mimořádné doplacení celého úvěru ještě před ukončením doby trvání smlouvy s důsledky podle zákona o spotřebitelském úvěru - s poměrným snížením celkových nákladů úvěru, s úhradou vyvolaných nákladů věřitele do zákonem stanovené výše (1 procento z předčasně splacené části úvěru, přesahuje-li doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem úvěru 1 rok nebo až do 0,5 procenta předčasně splacené části, pokud je tato doba kratší).

Přidělení cílové částky - přidělením cílové částky vzniká nárok na poskytnutí úvěru ze stavebního spoření.

Předlužení - pojem využívaný při posuzování insolvence právnických osob a fyzických osob-podnikatelů. Jde o takový stav majetkových záležitostí příslušného subjektu, kdy má více věřitelů a souhrn jeho závazků vůči nim převyšuje hodnotu jeho majetku. Insolvenční zákon označuje tuto situaci za úpadek daného subjektu.

Předsmluvní formulář - zahrnuje informace, které je věřitel poskytnout v listinné podobě zájemci o spotřebitelský úvěr opřed uzavřením smlouvy nebo před tím, než spotřebitel učiní závazný návrh na uzavření smlouvy, a to s dostatečným předstihem. Jeho standardizovaná podoba je v příloze č. 6 zákona o spotřebitelském úvěru.

Příkaz k úhradě - je pokyn, kterým požaduje majitel účtu po bance provedení určité platby z jeho účtu na účet jiného subjektu. Od tohoto příkazu je odvozen tzv. trvalý příkaz k úhradě, kterým se z účtu převádí opakovaně stejná částka.

Půjčka - je přenechání peněz věřitelem dlužníkovi na sjednanou dobu, po které dlužník poskytnutou částku vrací. Smlouvou o půjčce je možné dohodnout úroky. Vztahy stran smlouvy o půjčce upravuje občanský zákoník.

Referenční úroková sazba - jde o úrokovou sazbu, která se použije jako základ pro výpočet jakéhokoliv úroku, jenž má být uplatněn, a která pochází z veřejně přístupného zdroje a kterou mohou strany smlouvy ověřit, avšak nemohou ji jakkoliv přímo ovlivnit.

Rozhodčí doložka - písemná dohoda stran smlouvy o spotřebitelském úvěru o tom, že o majetkových sporech, které by mezi nimi vznikly při planění této smlouvy, rozhodne místo řádného soudu jeden nebo více rozhodců nebo stálý rozhodčí soud. Bývá součástí smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo bývá sjednávána spolu s touto smlouvou.

Rozhodný den - za určitých podmínek dojde poslední den v měsíci k rozhodnému dni, který předchází 3 měsíce přidělovacímu období

RPSN - roční procentní sazba nákladů na spotřebitelský úvěr je údaj o celkových nákladech spotřebitelského úvěru pro spotřebitele, vyjádřený jako roční procentní podíl z celkové výše spotřebitelského úvěru. Kalkulačky pro výpočet RPSN jsou dostupné na www.coi.cz

Ručení - zakládá povinnost uspokojit pohledávku věřitele v případě, že tak neučiní klient. Ručení je zajišťovacím vztahem nikoli mezi klientem a věřitelem, ale mezi věřitelem a třetí osobou - ručitelem.

Ručitel - je osoba poskytující ručení (bere na sebe vůči věřiteli závazek, že pohledávku uhradí, pokud tak neučiní klient).

Sekuritizace - se rozumí sloučení pohledávek do jednoho celku a následný prodej nebankovní instituci. Banky tímto způsobem často získávají zpět své

peníze. Nebankovní instituce vystaví bance obchodovatelné cenné papíry. Takovýmto obligacím je následně přidělen rating, jsou bankami vystavené na finančním trhu a investoři za ně inkasují cash-flow vzniklé z původních půjček. Stěžejní výhodou pro banku je, že riziko přesouvá na investora a uvolňuje si kapitál pro další expanzi. Nevýhodou sekuritizace pak pro investora je fakt, že pohledávky převzaté od bank mohou být nedobytné.

SOLUS - je zájmové sdružení právnických osob, jehož cílem je v rámci tzv. odpovědného úvěrování přispívat k prevenci předlužování klientů, k prevenci růstu počtu dlužníků v prodlení, přispívat ke zvyšování vymahatelnosti stávajících dluhů po splatnosti a snižovat potenciální finanční ztráty věřitelů. Solus spravuje databázi neplatičů členských společností a také databázi údajů o úvěrové angažovanosti, platební morálce a schopnosti zákazníků členských společností („pozitivní registr“).

Splátka - je peněžní částka, část úvěru spolu s příslušnými úroky a poplatky, kterou klient pravidelně poukazuje věřiteli a tak splácí úvěr.

Splátkový kalendář - je stanovený postup splácení úvěru, časový rozvrh spláceného úvěru.

Splatnost - je předem sjednaná doba, během níž se klient zavázal splatit úvěr.

Spoludlužník - osoba, která podle smlouvy o spotřebitelském úvěru je nositelem závazku splnit dluh z této smlouvy společně a nerozdílně s dalším dlužníkem (s dalšími dlužníky). Věřitel je oprávněn požadovat plnění ze smlouvy o na kterémkoliv ze spoludlužníků.

Spotřebitel - je fyzická osoba, která nejedná při uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Spotřebitelský úvěr - je poskytovaný soukromým osobám a domácnostem k nákupu spotřebních předmětů, služeb, pořízení nebo stavby bytu nebo domu apod. Nejčastěji se používají úvěry revolvingové (poskytované formou úvěrového rámce k běžnému účtu klienta), úvěry splátkové (charakteristické pravidelným splácením úvěru včetně úroků) a hypoteční úvěry (dlouhodobé úvěry sloužící k financování koupě či vybudování bytu nebo rodinného domu).

Státní podpora - podle Zákona o stavebním spoření přispívá stát účastníkům stavebního spoření na realizaci jejich bytových potřeb.

Tarif - jeden z parametrů smlouvy o stavebním spoření (druh smlouvy).

Tarifní varianta - tarify mají varianty (Typ tarifu)

Příklad: Škoda Auto vyrábí auta: Fabia, Octavia, Superb – to jsou tarify, a ty vyrábějí v modelech sedan, kombi, ... – to jsou tarifní varianty.

Trvalý příkaz - jde o úkon, kterým dává majitel účtu bance souhlas k provádění a zúčtování opakujících se plateb.

Účastník stavebního spoření - fyzická nebo právnická osoba, která má uzavřenou smlouvu se stavební spořitelnou, podmínkou je sídlo nebo trvalý pobyt na území České republiky

Účelový úvěr - je druh úvěru, který může klient využít pouze pro financování předem stanoveného konkrétního zboží nebo služeb. Jedná je např. o nákup na splátky.

Úhrada za uzavření smlouvy - je dána sazebníkem, obvykle 1 % z cílové částky (některé SS mají i marketingové akce, kdy je sleva), na kterou je smlouva o stavebním spoření uzavřena.

Upomínka - je výzva klientovi, aby uhradil splátku, kterou věřitel v termínu neobdržel. Nejčastěji je zasílána poštou.

Úrok - je peněžitá odměna, kterou platí klient věřiteli za půjčení peněz. Velikost úroku je závislá na výši jistiny (velikosti poskytnutého objemu peněz, tj. úvěru), na výši úrokové sazby a na době trvání úvěru.

Úroková sazba - je procentním vyčíslením odměny za půjčení peněz, obvykle vyjádřená v procentech za rok. Konkrétní výše této ceny (sazby) souvisí s dobou, na kterou jsou peníze půjčeny, a často také s částkou.

Uspořená částka (u stavebního spoření) - součet vkladů účastníka, úroků z vkladů a úroků z připsaných záloh státní podpory, snížené o zaplacené úhrady účtované stavební spořitelnou.

Úvěr - je poskytnutí peněz za úrok, tj. věřitel dočasně zapůjčí peníze klientovi (poskytne mu úvěr) s tím, že po určité době klient vrátí peníze zpět. Jako odměnu za poskytnutí práva nakládat s penězi platí klient věřiteli úrok.

Úvěr ze stavebního spoření - rozdíl mezi cílovou částkou a zůstatkem na účtu stavebního spoření.

Meziúvěr (překlenovací úvěr) - produkt stavební spořitelny, který účastníkovi umožní překlenout dobu do poskytnutí úvěru ze stavebního spoření.

Úvěrová karta - (též „kreditní karta“) je platební prostředek, jehož prostřednictvím je možné nakupovat, vybírat hotovost z bankomatu apod. až do výše úvěrového rámce. Každá transakce s kartou znamená čerpání úvěru od společnosti, která kartu vydala. Klient je pak povinen splatit úvěr v dohodnutém termínu.

Úvěrová smlouva - je písemná dohoda mezi finanční institucí a zákazníkem, která tvoří formální základ úvěrového vztahu mezi věřitelem a klientem. Věřitel se zavazuje poskytnout ve prospěch klienta peněžní prostředky do určité částky; klient se zavazuje poskytnuté peníze vrátit a zaplatit věřiteli úroky. V úvěrové smlouvě bývá kromě jiného sjednána výše a účel úvěru, výše úrokové sazby, termíny a částky čerpání úvěru, způsob čerpání úvěru, termíny a částky splátek úvěru, termíny úhrady úroků, způsob úhrady splátek, konečná splatnost úvěru, způsob zajištění úvěru a postup v případě, že dlužník nehradí splátky úvěru a úroky.

Úvěrové podmínky - zakotvují práva a povinnosti mezi společností a klientem, kterému společnost poskytuje úvěr na základě úvěrové smlouvy. Jsou nedílnou součástí smlouvy o poskytnutí úvěru.

Úvěrový produkt - je konkrétní typ úvěru - např. telefonní půjčka, nákup na splátky.

Úvěrový rámec - je maximální objem úvěru, který může klient čerpat, a to jednorázově nebo postupně. Výši úvěrového rámce lze dohodou měnit nahoru i dolů. Klient si výběrem úvěrového rámce volí objem peněz, které má celkem k dispozici. U revolvingového úvěru je pak výše měsíční splátky stanovena procentem z úvěrového rámce. V případě kreditních karet je měsíční splátka dána procentem z vyčerpané částky.

Úvěrový účet - je účet, na němž finanční instituce eviduje poskytnutý úvěr.

Úvěruschopnost - je schopnost klienta dostát svým finančním závazkům resp. splatit poskytnutý úvěr (viz také „bonita“).

Věřitel - je ten, který půjčku poskytuje. Je to fyzická nebo právnická osoba nabízející nebo poskytující spotřebitelský úvěr v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

VOP - (Všeobecné obchodní podmínky) určují za jakých podmínek je smlouva o stavebním spoření uzavřena.

Výpis z úvěrového účtu - je doklad, který držitel dostává pravidelně každý měsíc, jakmile začne čerpat úvěr. Na výpise je uvedena výše měsíční splátky, počáteční stav účtu, pohyby v měsíci a disponibilní zůstatek.

Výpověď smlouvy - právní úkon věřitele či dlužníka směřující k ukončení vztahů vyplývajících z uzavřené smlouvy. Musí splnit náležitosti předepsané platným soukromým právem a podmínky sjednané smlouvou, včetně délky výpovědní lhůty. Výpovědí smlouva nezaniká, výpověď má za následek povinnost vypořádání vztahů z vypovězené smlouvy. Podle zákona o spotřebitelském úvěru musí být výpověď věřitele podána v listinné podobě nebo na jiném nosiči dat.

Výše úvěru - je částka, kterou si klient půjčil od věřitele. S tím, jak úvěr splácí, se jeho výše postupně snižuje.

Zadlužení - kategorie používaná poskytovatelem spotřebitelského úvěru při posuzování schopnosti klienta plnit závazky ze smlouvy o spotřebitelském úvěru (splatit poskytnutý úvěr s úroky). Úroveň zadluženosti, tzn. rozsah závazků z jiných právních vztahů, je výchozím činitelem při posuzování bonity žadatele o spotřebitelský úvěr.

Zákonný zástupce u stavebního spoření - rodič nebo soudem určená osoba (opatrovník nebo poručník).

Zprostředkovatel úvěru - je osoba, která není věřitelem a která v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání za odměnu nabízí spotřebiteli možnost uzavřít smlouvu o spotřebitelském úvěru s věřitelem nebo mu pomáhá tuto smlouvu uzavřít nebo ji jménem věřitele zavírá. V řadě případů zprostředkovatelé působí bez přímého zmocnění poskytovatelů úvěrů, za zprostředkování vesměs požadují honorář, který nemusí odpovídat poskytnuté službě.^{90,91,92,93,94}

⁹⁰ [online]. 2013[cit. 2013-01-10] Dostupné z WWW: <http://www.clfa.cz/>

⁹¹ [online]. 2013[cit. 2013-01-10] Dostupné z WWW: <http://www.financnivzdelavani.cz/>

⁹² [online]. 2013[cit. 2013-01-10] Dostupné z WWW: <http://www.financi.arbitr.cz/>

⁹³ spolupráce autora s finančními domy: OVB Allfinanz a.s., BrokerConsulting a.s

⁹⁴ Kipielová, I., 2005 : Slovník základních pojmů z bankovníctví, nakl. Fortuna, Praha 2005, ISBN 80-7168-495-3

Příloha č. 2: Seznam bank se sídlem v České republice

Air Bank a.s.

AXA Bank Europe a.s.

BAWAG bank CZ a.s.

Citibank a.s.

Česká exportní banka, a.s.

Česká spořitelna, a.s.

Českomoravská stavební spořitelna, a.s.

Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s.

Československá obchodní banka, a.s.

eBanka, a.s.

Equa bank a.s.

Evropsko-ruská banka a.s.

Fio banka a.s.

GE Money bank, a.s.

Hypoteční banka, a.s.

ING Bank N.V. a.s.

J&T BANKA, a.s.

Komerční banka, a.s.

LBBW Bank, a.s.

mBank a.s.

Modrá pyramida stavební spořitelna a.s.

Oberbank AG a.s.

Poštovní spořitelna a.s.

PPF banka a.s.

Raiffeisenbank a.s.

Raiffeisen stavební spořitelna a.s.

Stavební spořitelna České spořitelny a.s.

UniCredit Bank Czech Republic, a.s.

Volksbank CZ, a.s.

Wüstenrot stavební spořitelna a.s.

Wüstenrot hypoteční banka a.s.

Zuno

Příloha č. 3: Seznam bank, které vykonávají svoji působnost v České republice, mající zde své pobočky

Bank Gutmann Aktiengesellschaft
Bank of Tokyo-Mitsubishi
COMMERZBANK Aktiengesellschaft
Crédit Agricole
Česká exportní banka
Česká národní banka
Českomoravská záruční a rozvojová banka
Deutsche Bank
Fortis Bank SA/NV
HSBC Bank plc - pobočka Praha
Poštová banka, a.s.
PPF banka
PRIVAT BANK AG
Royal Bank of Scotland
Saxo Bank A/S
Všeobecná úvěrová banka

Příloha č. 4: Seznam nebankovních institucí v České republice dle počtu klientů

ESSOX s.r.o. (Senovážné nám. 231/7 370 01 České Budějovice 6

+420 389 010 111)

CETELEM ČR, a.s. (Karla Engliše 3208/5 150 00 Praha-Smíchov

+420 257 080 111)

Home Credit a.s. (Moravské náměstí 249/8 602 00 Brno-město

+420 541 598 111)

Ferratum Czech s.r.o. (Bavorská 856/14 155 00 Praha-Stodůlky

+420 224 454 222)

Profi Credit Czech a.s. (tř. nábřeží Závodu míru 2739 530 02 Pardubice

+420 466 741 490)

Cofidis. s.r.o. (Bucharova 1423/6 158 00 Praha-Stodůlky

+420 810 700 810)

Credium a.s. (Bucharova 2657/12 158 00 Praha-Stodůlky

+420 233 064 585)

Aval Financial, s.r.o. (Dr. Davida Bechera 888/4 360 01 Karlovy Vary

+420 353 549 137)

Mega-pujcky.cz (Komenského 3143/32 747 21 Kravaře

+420 608 427 242)

Provident Financial s.r.o. (Olbrachtova 2006/9 140 00 Praha

+420 241 029 111)

SMART Benefit s.r.o. (Sokolská 536/22, 77900 Olomouc

585 237 394, 774 420 547)

Vitacredit s.r.o. (Čechova 656/24 750 02 Přerov I-Město

+420 773 300 150)

Profihotovost s.r.o. (Sokolovská 126/40 186 00 Praha-Karlín

+420 800 222 323)

Eurohypotéka s.r.o. (Ječná 550/1 120 00 Praha-Nové Město

+420 776 187 250)

Gerston Invest s.r.o. (Božkovské náměstí 17/21 326 00 PlzeňBožkov

+420 607 445 566)

Příloha č. 5: Seznam poskytovatelů nebankovních úvěrů

CETELEM ČR

Cofidis

Lloyd Financial Trust

Home Credit

Start Credit

AE

Bezva půjčka

BROKER CZ

CF Servis Czech

COM Management

ConFIN

DOUBLE INFORMATION

Esofin

Financial Solution

Credium Finance

Finpo

LEASING-STAR

Raif Money Group

Snadný úvěr

Provident financial

ACM Money

Euro Money CZECH

Primapůjčka

HFS

Ferratum

Proficredit Czech

TOMMY STACHI

Český Triangl

Gamitex Group

SMART Capital

Příloha č. 6: Příklady výpočtu úroků

Příklad 1 - výpočet úroků za měsíc září (rok má 365 dní):

Jistina 1 000 000,- Kč

Úroková sazba **10 % p.a.**

Výpočet jednodenního úroku = $(0.10/365) * 1\,000\,000$

Výpočet úroku za září, tj. 30 dní = jednodenní úrok * 30

Výsledek = 8219.1781 = **8 219,18 Kč**

Příklad 2 - výpočet úroku za měsíc září (rok má 365 dní):

Jistina 1 000 000,- Kč

Úroková sazba **2 % p.m.**

Výpočet jednodenního úroku = $(0.02/30) * 1\,000\,000$

Výpočet úroku za září, tj. 30 dní = jednodenní úrok * 30

Výsledek = **20 000,- Kč**

Příloha č. 7: Dokumenty potřebné k vyřízení žádosti o hypoteční úvěr

Účel

Kupní smlouva

Bonita

Příjem (potvrzení o příjmu zaměstnavatelem nebo daňové přiznání)

Registry

Propočet

Zajištění

Ocenění - odhad

Pojištění nemovitost

Rizikové pojištění

Vinkulace

Ostatní dokumenty

Žádost (Souhlas s užitím osobních údajů)

Průvodní list

Příloha č. 8: Poskytovatelé hypotečních úvěrů a přístupy na extranet

Raiffeisen Bank

<http://poradci.rb.cz>

jméno: partner

heslo: heslo

UniCredit Bank

www.unicreditbank.cz/extranet/

jméno: partner

heslo: partner

Wuestenrot

www.wuestenrot.cz

jméno: 880000

heslo: Baarova1

Česká spořitelna

www.csas.cz/banka/appmanager/portal/msf?_nfpb=true&_pageLabel=home_msf

jméno: 48040410

heslo: 88888888

Volksbank

<http://extranet.volksbank.cz>

jméno: ovb1234

heslo: ovb1234

Komerční Banka

www.partneri-kb.cz

jméno: ovbovb

heslo: ovbovb1

Hypoteční Banka

[http:// www.hypotecnibanka.cz/obchodnik](http://www.hypotecnibanka.cz/obchodnik)

jméno: provizní číslo bez mezery

heslo: provizní číslo bez mezery

m Bank

<https://form.cz.mbank.eu/forms/mhypotekacz/index.html?option=test>

<https://form.cz.mbank.eu/forms/mhypotekacz/index.html?option=partner>